ΕΚΔΟΤΗΣ
ΧΡ. ΚΟΝΤΑΞΑΚΣΗ

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ
Ὁδὸς Μπουμπουλίνας ἀρ. 34

ΕΤΟΣ Δ'. Ἀθῆναι, τῇ 1 Δεκεμβρίου 1901. ΑΡΙΘ. 23.

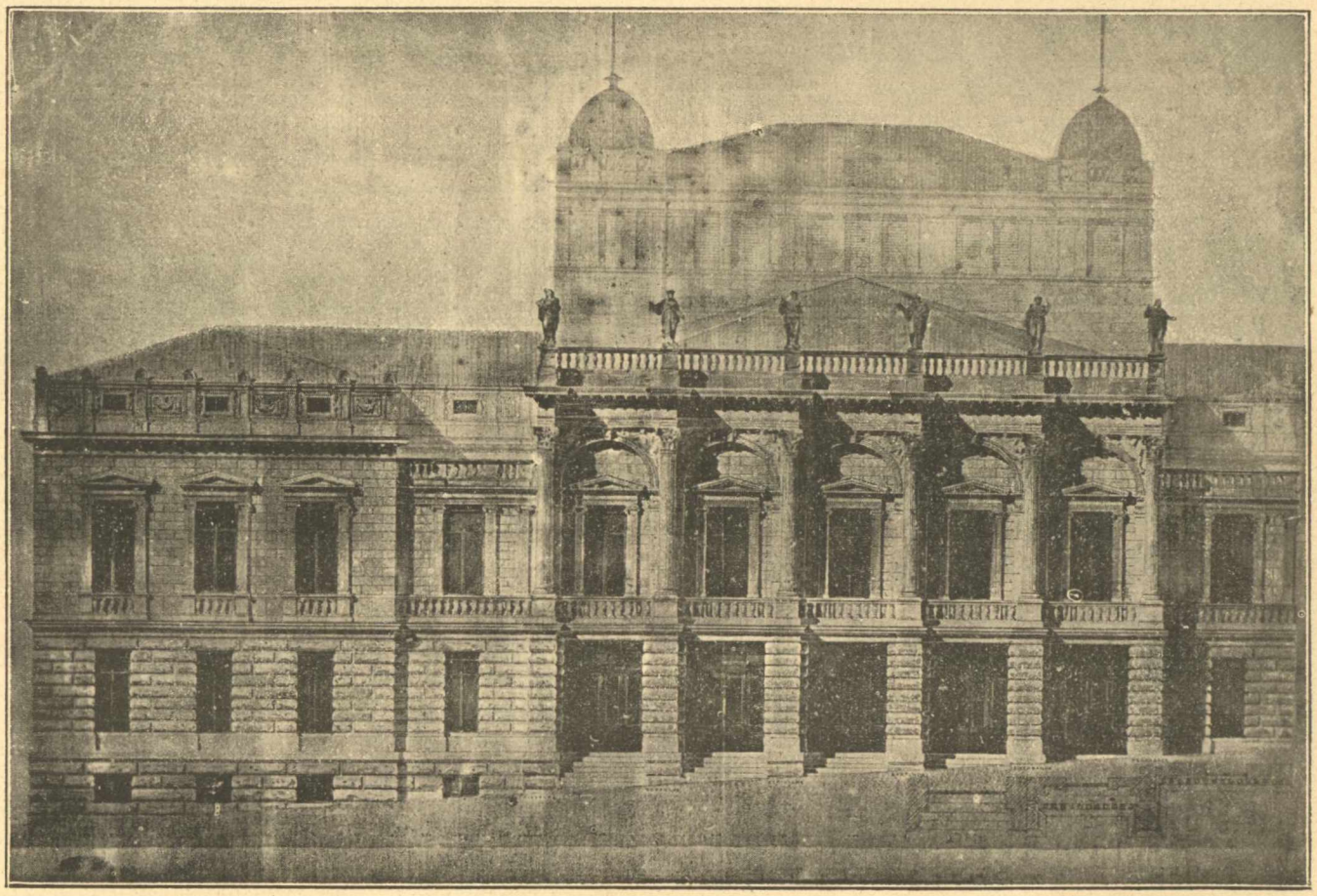

ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

—Οὐδὲ δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὰς ἀσυνειδήτους σπερματολογίας ἐνίων ἐκπεφυλισμένων ξενομανῶν, οἵτινες φαντάζονται ἐν τῇ ἀνερματίστῳ κεφαλῇ των τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων δαπανῶντα ἐξ ἰδίων καὶ καταβάλλοντα κόπους προσωπικοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ μας Θεάτρου διὰ νὰ τὸ ἀπεμπολήσῃ εἰς Γάλλους ἢ Γερμανοὺς καὶ οὐκ οἶδα εἰς τίνας ἄλλους τοῦ ἀκολάστου τῆς Δύσεως πολιτισμοῦ ἱεροδούλους, ἵνα μεταγγίζεται δι' αὐτοῦ εἰς τὴν εὔπλαστον καὶ παρθενικὴν καρδίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἡ πυαιμία γεγηρακότων ὀργανισμῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδεμία σκέψις ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ Αὐτὸν ὅπως καὶ εἰς τὸν ἀπέναντι τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου ἐξ ἴσου εὐαγῆ οἶκον—τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἐννοῶ—ἐγκαταστήσῃ Φράγκους ἱερεῖς. Ἀλλὰ τότε τί ἐστὶν Ἑλλάς; Ἡ ὑπόστασις αὐτῆς ἐκδηλοῦται εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ εἰς τὰ Ἤθη της· εἰς τὴν λειτουργίαν τουτέστι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου. Ὅταν τὰ δύο ταῦτα ἱερὰ τῆς Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Ἰδέας, ἃ ἐσεβάσθησαν καὶ οἱ ζοφερώτεροι αἰῶνες, διαφθείρῃ ἡ Ἐλευθερία, πρὸς τί ἐχύθησαν χάριν αὐτῆς τόσοι ποταμοὶ αἱμάτων;...

—Ἑπομένως παρίσταται κατεπείγουσα ἀνάγκη μιᾶς ἀκόμη ἑταιρίας πρὸς διδασκαλίαν νεοελληνικῶν δραμάτων, ἥτις μετ' ἴσου ἐνθουσιασμοῦ ἀναλαμβάνουσα τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἔργον νὰ περισυλλέξῃ πᾶν μέχρι τοῦδε γενόμενον χρήσιμον ὑλικὸν καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἐνθαρρύνουσα πάντας ὅσοι θέλουσι νὰ ἐργασθῶσιν ἑλληνοπρεπῶς καὶ διεγείρουσα τὴν ἅμιλλαν μεταξὺ τῶν ἀρίστων πατριωτῶν.

Εἶνε ἀληθῶς τὸ ἔργον μιᾶς τοιαύτης ἑταιρίας πολλῷ δυσχερέστερον καὶ ἀκανθωδέστερον τοῦ πρὸς διδασκαλίαν ἀρχαίων δραμάτων, ἀλλὰ καὶ πολυτιμώτερον ἅμα καὶ συντελεστικώτερον εἰς τὸν σκοπόν.

Διότι, ἐὰν ὑπῆρχεν αὕτη ἤδη, βεβαίως δὲν θὰ ἔτρεχε τὸν κίνδυνον τὸ Βασιλ Θέατρον ἀπὸ ἱεροῦ σκηνώματος τῆς ἐθνικῆς Ἰδέας νὰ ἀποβῇ διεθνοῦς ἀκολασίας πρατήριον. Θὰ εὑρίσκοντο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἄνθρωποι δυνάμενοι ν' ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς Βασιλικὰς βλέψεις καὶ τὴν λαϊκὴν θέλησιν χωρὶς κανένα ὑστερολογισμόν, καὶ πᾶσα τυχὸν πλάνη θὰ διελύετο, πᾶσα δὲ ἀνικανότης θὰ ἐξωβελίζετο....

—Τὸ παρὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον θέατρον δὲν ἀνέθωρεν βεβαίως ἀφ' ἑαυτοῦ ὡς οἱ μύκητες οὐδὲ διὰ δαπάνης ἑνὸς ἀτόμου, ἀλλ' ἀνηγέρθη διὰ χρημάτων πατριωτικῶν καὶ μετὰ προσεκτικὴν ἐκλογὴν τοῦ σχεδίου. Ὁ θεμέλιος λίθος αὐτοῦ ηὐλογήθη ὡς τὸ ἐθνικώτερον σύμβολόν μας ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος μέχρι τοῦ ἀσημοτέρου ἀστοῦ.

Πῶς εὑρέθη λοιπὸν τώρα στενόχωρον καὶ ἀκατάλληλον; Ἐὰν δὲ ὡς τοιοῦτον τὸ ἐθεώρει καὶ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεύς, διατί προέβη εἰς τὴν σύστασιν τῆς δραματικῆς σχολῆς ἀπὸ Ἑλληνόπαιδας, οὓς ἐπόθησε νὰ ἐγκαταστήσῃ ἐν αὐτῷ ἀναποσπάστως; Διὰ νὰ ριφθῶσι τόσοι φιλότιμοι καὶ φιλόκαλοι νέοι εἰς τοὺς δρόμους ἐγκαταλιπόντες τὰ στάδια, δι' ἃ προώριζον αὐτοὺς αἱ οἰκογένειαί των;

Μυστήριον!

Δὲν τέρπουν τοὺς πολυταλάντους φιλοξένους καὶ ξενογλωσσοφίλους πατριώτας τὰ ἑλληνικὰ ἔργα καὶ οἱ Ἕλληνες ὑποκριταὶ καὶ ἔπρεπε νὰ ἱκανοποιηθοῦν αἱ ὀρέξεις των;

Εἰς ἔργον λοιπὸν ἡ συκοφαντία!

Καὶ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς παρίσταται λογαριάζων ὅτι δὲν θὰ εἰσπράττῃ ὡς ἐθνικὸν πολλὰ χρήματα ἀπὸ τὸν λαόν, διότι δὲν πληρόνει ἀκριβὰ εἰσιτήρια, δι' αὐτὸ ἀπεφάσισε καὶ τὸ ὠνόμασε Βασιλικόν, ὅπως διὰ τοῦ βαπτίσματος τούτου προκαλέσῃ τὴν λάμψιν τοῦ χρυσίου ἐν αὐτῷ καὶ προληφθῇ οὕτω ἡ πτώχευσις. . . .

Μὰ ὡς θεατρώνην, πρὸς Θεοῦ, ἔχετε τὸ θράσος νὰ παραστήσητε τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων; Φρονεῖτε, ὅτι δὲν ἀνέγνωσε ποτὲ ἡ Μεγαλειότης Του Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν διὰ νὰ ἴδῃ ὅτι οἱ πρόγονοι τῶν ὑπηκόων Του ἐλάμβανον ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου τὰ Θεωρικά;

Ἄ! ἐντροπή, κύριοι!

Ἔπειτα ἔχομεν καί.... διεθνεῖς πολίτας καὶ πρὸς χάριν των τὸ Βασιλικὸν θέατρον πρέπει νὰ καταστῇ διεθνές.... κέντρον!

Μὰ εὐλογημένοι ἄνθρωποι τὸ Πολίτευμα τὸν Βασιλέα Γεώργιον ἀνεκήρυξε Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, δηλαδὴ Ἄρχοντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Καὶ ἕνα πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Βασιλικὸν ἀναγκαίως λέγεται καὶ εἶνε πράγματι καὶ Ἐθνικόν.

Ἢ μήπως νομίζετε ὅτι τὸ Ναυτικόν μας διότι φέρει τὸ ὄνομα Βασιλικὸν δὲν εἶνε καὶ Ἑλληνικόν, ἀλλά. . . διεθνές;

Ἐπίσης καὶ οἱ Ὑπουργοὶ καὶ οἱ Πρέσβεις τῆς Ἑλλάδος φέρουν τὸν τιμητικὸν τοῦτον τίτλον, ἀλλ' οὐδεὶς διενοήθη ποτὲ νὰ θεωρήσῃ τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὡς... διεθνεῖς ὑπαλλήλους!!!

Ἄ! Κύριοι, σεῖς δύνασθε νὰ ὀνομάζεσθε... διεθνεῖς ἢ ὅπως ἄλλως θέλετε καὶ νὰ καθιστᾶτε τὰ πράγματά σας ὄργανα τοῦ τυχόντος· ἔχετε ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον καὶ μὲ τοὺς Βασιλεῖς.

Ὀρέξεις Αὐτοὶ ἔχουν τὰς ὀρέξεις τοῦ Λαοῦ Των· διότι ἡ ἀγάπη Τούτου εἶνε ἡ ἰσχὺς Ἐκείνων.

Ἀνυπερθέτως λοιπὸν ἐὰν πράγματι ὁ σεπτὸς ἡμῶν Ἄναξ κατέχεται ἤδη ἀπὸ τῆς ἰδέας νὰ μὴ στεγάσῃ ὑπὸ τὸ Βασιλικὸν Θέατρον τὴν «φερέοικον ἑλληνικὴν σκηνήν», σεῖς κατεστήσατε Αὐτὸν δύσπιστον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Τέχνην παραστήσαντες ἀπραγματοποιήτους ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰς Προθέσεις Του ὑπὲρ αὐτῆς, ἀποσκυβαλίσαντες πρὸ τῶν Ὀμμάτων Του τοὺς θεράποντας αὐτῆς ποιητὰς καὶ ἠθοποιούς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Σκηνὴ δὲν εἶνε «φερέοικος». Ἔχει τὰ λαμπρότερα Μέλαθρα κοσμήσει, καὶ δέχεται προσκυνητὰς ἀπὸ πάσης πολιτισμένης γωνίας.

Ἀξίζει λοιπὸν νὰ στεγασθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου ὄχι διὰ νὰ λαμπρυνθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸ λαμπρύνῃ.

(Περικοποπαὶ εἰδικῶν ἄρθρων
Β. Ἀντωνοπούλου).

Τετρακόσιαι χιλιάδες δραχμῶν ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν σκηνὴν μόνον. Ἓν ἑκατομμύριον διὰ τὸ ὅλον οἰκοδόμημα.

Δὲν εἶνε πολλά.

Ἀλλὰ καὶ ποῖος ὁ σκοπὸς τοῦ θεάτρου τοῦ ἐθνικοῦ;

Ἡ τέρψις μόνον; Καὶ ἂν δι' ὅλα τὰ θέατρα θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ ὅτι σκοποῦν νὰ παρέχουν εἰς τὸ κοινὸν ὥρας τινὰς ἀπολαύσεως, διὰ τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου θέατρον τοιαύτη γνώμη θὰ ἦτο ὕβρις κατὰ τοῦ Βασιλέως τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ὁποίου ἱδρύθη τὸ θέατρον τοῦτο.

Οἱ Βασιλεῖς δὲν μεριμνῶσιν διὰ τὰς τοιαύτας διασκεδάσεις τῶν ὑπηκόων των. Τὸ συγκροτεῖν θιάσους παρέχοντας τὴν τέρψιν ἄνευ ἠθικῆς τινὸς ὠφελείας, εἶνε μὲν ἴδιον ἑνὸς θεατρώνου, ἀνάξιον ὅμως ἑνὸς βασιλέως.

Τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον ἱδρύθη τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Βασιλέως διὰ νὰ μορφώσῃ ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Σχολεῖον. Διότι τὸ θέατρον εἶνε ναὸς καὶ σχολεῖον συγχρόνως. Διότι εἰς τὸ θέατρον θὰ κλαύσῃς καὶ θὰ πονέσῃς διὰ τὴν πάσχουσαν ἀρετὴν καὶ θὰ ἀγανακτήσῃς καὶ θὰ μισήσῃς τὴν διώκουσαν κακίαν. Θὰ διδαχθῇς ἐκεῖ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, τὸν φόβον πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν πατρίδα. Θὰ ἐνωτισθῇς ἰδεῶν, θὰ διδαχθῇς νὰ λαλῇς τὴν γλῶσσαν σου, τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων σου, τὴν καθαρεύουσαν ἢ δημώδη — ἀδιάφορον — πάντως ὅμως ἀπηλλαγμένην αἰσχρολογιῶν, χυδαιοτήτων, βλασφημιῶν.

Εἶδεν ὁ Βασιλεὺς ὅτι ἐστερούμεθα τοιούτου σχολείου καὶ τὸ ἀνήγειρεν Αὐτός. Τὸ ἔργον τοῦ Βασιλέως ἐτελείωσεν. Ὁ Βασιλεὺς ἐχορήγησεν. Ὁ Βασιλεὺς ἐξεδήλωσε τὰς ἐπιθυμίας του.

Καὶ εἰς τοὺς περὶ Αὐτὸν ἀνέθηκε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιθυμιῶν του.

Τί ἔκαμαν αὐτοί; Ὀφείλομεν νὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτούς, ἐπιπολαιότητα καὶ ἀνικανότητα μὴ ἐπιτρεπομένην οὐδὲ εἰς *θυρωροὺς* θεάτρων διὰ νὰ μὴ ἀναγκασθῶμεν νὰ καταλογίσωμεν εἰς βάρος των ἔνοχον πρόθεσιν πρὸς διαστροφὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου τοῦ Βασιλέως καὶ μετατροπὴν τοῦ σεμνοῦ σχολείου τῆς τέχνης τοῦ Θέσπιδος εἰς μαγαζεῖον κερδοσκοπικὸν μιᾶς δόξης δυούσης, αὔριον δὲ καὶ εἰς ἀνήθικον ἄσυλον τῶν περιτριμμάτων τῶν εὐρωπαϊκῶν θεάτρων, τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἄλλο διδάσκουν ἢ τὴν λατρείαν τῆς Ἀφροδίτης, ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς παρασκηνίοις.

Καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν ἄλλως νὰ συμπεράνωμεν περὶ τῶν κυρίων τούτων, ὅταν ἐνῷ μίλις προχθὲς μὲ τόσας ἐλπίδας ἤνοιξαν αἱ πύλαι τοῦ θεάτρου τούτου, ἠκούσθη χθὲς εἰς τὴν κομψὴν αἴθουσαν γλῶσσα ἄλλη παρὰ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ παρουσιάσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πρόσωπα, τὰ ὁποῖα διήνυσαν τὴν χωρίζουσαν τὴν πατρίδα των ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν, οὐχὶ ἐκ φιλοδοξίας εὐγενοῦς, ὄχι διὰ νὰ δρέψουν δάφνας διὰ τὴν τέχνην των. Ἀλλὰ διὰ νὰ δρέψουν εἰκοσιπεντάρικα διὰ τῆς φήμης των.

Ποίας ἐντυπώσεις θὰ ἀποκομίσουν αἱ θυγατέρες καὶ αἱ σύζυγοι, αἱ ὁποῖαι θὰ παρακολουθήσουν τὴν παράστασιν μετ' ἐνδιαφέροντος τόσον μεγαλειτέρου, ὅσον ἀδιαφιλονείκητος δυνατὸν νὰ εἶνε ἡ τέχνη τῆς διακεκριμένης καὶ σεβαστῆς ἠθοποιοῦ, ἥτις ὑπόσχεται νὰ παρουσιάσῃ ζῶσαν τὴν ἡρωΐδα τοῦ Δωδέ, τὴν εἰδεχθῆ ἑταῖράν του Σαπρώ;

Θὰ ἐρυθριάσουν βεβαίως καὶ θὰ καλύψουν ἐξ αἴσχους

τὸ πρόσωπον διὰ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς γυναικὸς καὶ θὰ ἐντραποῦν οἱ ἄνδρες διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἀνδρός.

Κατὰ τί θὰ ὠφελήσῃ ἡ διδασκαλία τοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν ἀνήθικον ὑπόθεσίν του καὶ διὰ τὸν ἀσεβῆ ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ διάλογον κατεδικάσθη ἀπὸ τὸν μᾶλλον φιλελεύθερον λαὸν τοῦ κόσμου;

Γνωρίζουν οἱ κύριοι διευθυνταὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου ὅτι ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ «ἡ ὑποδυθεῖσα τὸν ρόλον τῆς Σαπ»φοῦς ἠθοποιὸς ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη ἐπὶ προσβολῇ »τῶν ἠθῶν;»

Εἶνε σεμνότυφοι οἱ Ἀμερικανοί; Τῇ ἀληθείᾳ, θὰ ἠξίζε νὰ κατηγορηθῶμεν οἱ Ἕλληνες ὅτι ὁμοιάζομεν τοὺς Ἀμερικανοὺς εἰς τὰ φρονήματα.

Ἐὰν τὸ δρᾶμα τοῦ Δωδὲ καὶ Μπελλὸ εἶνε ἀριστούργημα, δὲν ἕπεται διὰ τοῦτο ὅτι θὰ ἐζημιούμεθα, ἂν δὲν τὸ ἀνεβιβάζομεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἐθνικοῦ μας Θεάτρου. Μήπως τῶν ὡραιοτέρων διαλόγων τοῦ Λουκιανοῦ δὲν ἀπηγορεύθη ἡ διδασκαλία εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα; Διατί δὲ πέρυσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Νεφελῶν τοῦ Ἀριστοφάνους δὲν ἐπετράπη ἡ εἴσοδος εἰς τὰς γυναῖκας;

Διατί λοιπὸν νὰ μὴ διδάσκωμεν τὰ τέκνα μας τοὺς παραδόξους ἔρωτας τοῦ Διὸς καὶ τὴν ἁρπαγὴν τοῦ Γανυμήδους, ἀφοῦ αὔριον εἰς τὸ Ἐθνικόν μας Θέατρον αἱ θυγατέρες μας θὰ ἰδοῦν ζῶσαν τὴν παρισινὴν ἑταῖραν, ἥτις—κατὰ τὸν Δωδὲ—ἠράσθη μιᾶς γυναικός;

Τί τὸ διδακτικὸν εὗρον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς *Martàμ Sàr-Zèr*, ἔργου ἀσχέτου πρὸς τὴν παγκόσμιον φιλολογίαν; Τί δὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς *Ζαζᾶ*, ἔργου ἐλάχιστα ὑστεροῦντος τῆς *Σαπφοῦς*;

Διατί λοιπὸν νὰ μὴ δεχθῶμεν ὅτι οἱ κύριοι διευθυνταὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου διὰ τοῦ ὄγκου τῆς φήμης τῆς κ. Ρεζὰν ἀπεπλάνησαν τὴν κοινὴν γνώμην, διὰ νὰ δημιουργήσουν ἓν προηγούμενον, δυνάμει τοῦ ὁποίου τὸν Ἑλληνικὸν Θίασον θὰ ἀντικαταστήσῃ ἡ Γαλλικὴ Ὀπερέττα;

Δὲν ἦσαν ἄξιοι νὰ μορφώσουα θέατρον Ἑλληνικόν; Δὲν εἶχον τὴν αὐταπάρνησιν νὰ παραιτηθοῦν;

Ἔστω. Ἂς τὸ βράσουν τὸ θέατρόν τους. Ἔχομεν τὴν Νέαν Σκηνήν μας, ἔχομεν τοὺς παλαιούς μας ἠθοποιούς. Καὶ ὅ,τι δὲν δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο τὸ ἵδρυμα, θὰ τὸ κάμουν αὐτοί, ὅταν αὔριον κατορθώσουν νὰ συνεννοηθοῦν, νὰ συγχωνευθοῦν, νὰ συνεργασθοῦν. Οὗτοι δὲ ἂς παύσουν καλύπτοντες τὸ ἄσημον ἔργον των μὲ τοὺς τίτλους τοῦ *Ἐθνικοῦ* καὶ τοῦ *Βασιλικοῦ*, διότι ὑβρίζουν τὸ Ἔθνος καὶ τὸν Βασιλέα καὶ ἐμπαίζουν τὴν κοινωνίαν.

Σ. Α. Ι. Δημοσιεύομεν τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα διαφόρων ἄρθρων ὡς καὶ τὰ παραχωρηθέντα εὐγενῶς ὑπὸ τοῦ κ. Βασιλ. Ἀντωνοπούλου, ἀποσπάσματα τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἄρθρων, φρονοῦντες ὅτι διερμηνεύομεν τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὸ τόσῳ σπουδαῖον ζήτημα τοῦ Ἐθνικοῦ μας Θεάτρου.

F. COPPÉE

Ἤσουν καρδιά μου μιὰ φορὰ Ρωμαϊκὸν παλάτι,
ἀπὸ γρανίτες διαλεχτούς, μάρμαρα δουλεμμένα.
Μὰ ἦλθαν τὰ πάθη, σὰν φυλὴ βαρβαρική, ποῦ ἐκράτει
φωτιὰ κι' ἀξίνα, χαλασμό, σὲ χέρια ἀφωρισμένα.

Ἐρείπια τότες κ' ἐρημιά! καμμιὰ φωνὴ διαβάτη
μόνον κοράκια κι' ὄχεντρες! χωρὶς λουλούδι ἕνα
κάμπους καὶ δρόμους κρύψανε τάγκάθια καὶ οἱ βάτοι
καὶ σκόρπια μάρμαρα παντοῦ θὲ νἀβλεπες σπασμένα.

Νύχτες περνοῦσαν ἄναστρες κι' ἀνήλια μεσημέρια
καὶ στὰ χαλάσματά μου ἐμπρός μὲ σταυρωμένα χέρια
ἐζοῦσα χρόνια μοναχός, βαριὰ σὰν τὸ μολύβι.

Μὰ τέλος πρόβαλες, ἀγνὴ σὰν τῆς αὐγῆς τὴ δρόσο
καὶ τὸν γλυκό μας ἔρωτα, τῶν δυό, γιὰ νὰ σπιτώσω,
ἀπ' τὰ συντρίμια παλατιοῦ χτίζω μικρὸ καλύβι.

Ι. Ν. Γρυπάρης

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

(Συνέχεια)

Β'.

Φυλετικὴ πολιτεία ὑπῆρξεν ἀείποτε τὸ ὄνειρον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Καὶ ἡ ποίησις καὶ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας ποδηγουμένη πρᾶξις αὐτοῦ τὴν πολιτικὴν ἑνότητα εἶχον ὡς ἴνδαλμα.

Τὸν βαθὺν αὐτῆς πόθον πρὸς ἑνότητα ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ δὲν περιωρίσθη νὰ διατυπώσῃ θεωρητικῶς καὶ νὰ ἐμπεδώσῃ φιλοσοφικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ἠγωνίζετο νὰ περιβάλῃ αὐτὸν σάρκα καὶ ὀστᾶ ἱδρύουσ πανελληνίους ἀγῶνας καὶ πανιώνια καὶ ἀμφικτυονίας καὶ ἄλλα προαγωγὰ τῆς φυλετικῆς ἑνότητος νόμιμα.

Ἀλλὰ τὴν φυλετικὴν ἑνότητα ἐσφυρηλάτησαν ἀδιάρρηκτον καὶ προήγαγον θαυμασίως τὰ θεωρητικὰ κατορθώματα τῶν ἀριστέων τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, τὰ δι' ἀνέφικτον ὕψος διανοήσεως καὶ ἀνυπέρβλητον κάλλος γλώσσης καὶ ἁρμονίαν τέχνης τὴν ἄφθιτον δόξαν τῆς ἀθανασίας περιβληθέντα. Τῷ ὄντι.

Τίς ἐξ Ἑλλήνων καταγόμενος ἀναγινώσκων τὴν χρυσέλιδον ἑλληνικὴν ἱστορίαν δὲν αἰσθάνεται τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ φιλοτιμίαν διαθρυπτομένην, ἑαυτὸν δὲ οὐχὶ ὡς θνητὸν ἐπὶ γῆς βαδίζοντα, ἀλλ' ὑπὲρ γῆν αἰρόμενον καὶ αἰθερίως χωροῦντα καὶ δὲν δοξάζει τὸν Θεόν, ὡς ὁ Σωκράτης, ὅτι ἐγεννήθη Ἕλλην;

Τίς τῶν Ἑλλήνων λαβὼν συνείδησιν ὅτι τὸ γένος αὐτοῦ ἀναφέρεται εἰς θεοὺς καὶ ἥρωας, εἰς τοὺς εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος Προμηθέα καὶ Ἡρακλέα, ὅτι γενάρχας ἔχει τὰ κάλλιστα καὶ ἀνυπέρβλητα παραδείγματα ἀνθρωπίνης ἀρετῆς, τοὺς θαυμαστοὺς ἥρωας τοῦ Ὁμηρικοῦ κόσμου, ὅτι προγόνους ἔχει τοὺς ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς καὶ Εὐρυμέδοντι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ προκινδυνεύσαντας, δὲν χαίρει διὰ τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ;

Τίς Ἕλλην τὸ γένος δὲν πληροῦται ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ὅταν ἀκούσῃ ὅτι ὁ τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν διπλῆς δουλείας ἐλευθερώσας, σωματικῶς καὶ διανοητικῶς, καὶ καταστήσας αὐτὰς ἱκανὰς νὰ παραγάγωσι καὶ διαδώσωσιν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον τὸ τελειον τὸ τελειότατον τῶν θρησκευμάτων, ὅπερ διεπαιδαγώγησε τὰ βάρβαρα τῆς οἰκουμένης ἔθνη καὶ ἀνύψωσεν αὐτὰ εἰς τὸν κολοφῶνα

διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως, εἶνε ὁμογενὴς αὐτοῦ καὶ ὁμόφυλος ;

Τίς δὲν ποθεῖ ν' ἀποτελῇ μέλος τῆς φυλῆς ἐκείνης, ἥτις παρέσχε τοὺς μάρτυρας καὶ διδασκάλους τῆς θρησκείας τῆς ἀνθρωπότητος ;

Τίς Ἕλλην δὲν αἰσθάνεται ἑαυτὸν ὑπερήφανον διὰ τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ, ὅτε πάντα τὰ πεπολιτισμένα τῆς γῆς ἔθνη θαυμάζουσι τὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν αὐτοῦ καὶ τιθέασιν αὐτὴν βάσιν καὶ θεμέλιον τῆς ἑαυτῶν μορφώσεως ; ὅτι αἱ μεγάλαι τοῦ κόσμου διάνοιαι τὰ lumina mondi τὴν ἀνάστασιν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐθεώρησαν ὡς κέρδος τῆς ἀνθρωπότητος μέγα, ὡς ἀνάστασιν δεδοκιμασμένου τῆς ἀνθρωπότητος παιδαγωγοῦ, νέου διδασκάλου, ἀνιδιοτελοῦς τῆς ἐλευθερίας προμάχου, ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἀθλητοῦ, νέων ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀληθείας μαρτύρων ;

Τίς Ἕλλην δύναται ν' ἀπαρνηθῇ τὴν καύχησιν, ὅτι οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ἐγένοντο οἱ πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας, οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ἐπιστήμης καὶ ἰσονομίας πάντων τῶν ἀνθρώπων, οἱ τῆς φύσεως ἀπροκατάληπτοι ἑρμηνευταί, οἱ τῆς φιλοσοφίας ἱδρυταί, οἱ τῆς θρησκείας ἀνυψωταί, οἱ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀληθείας ἐνθουσιώδεις θεράποντες, οἱ ἐν τῇ τέχνῃ τοὺς αἰωνίους τοῦ καλοῦ νόμους ἀποτυπώσαντες, οἱ τῆς πολιτείας ἄριστοι διακοσμηταὶ καὶ καθόλου εἰπεῖν οἱ ἐν παντὶ κλάδῳ τοῦ ἐπιστητοῦ μέγιστοι τῆς ἀνθρωπότητος διδάσκαλοι καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου θερμουργότατοι προβιβασταί.

Διὰ ταῦτα ὅπου γῆς εὑρίσκεται ὁ Ἕλλην παντὸς ἄλλου σφιγκτότερον αἰσθάνεται τὸν δεσμὸν τῆς ὁμοφυλίας, παντὸς ἄλλου, ἰσχυροτέρους τοὺς παλμοὺς τῆς ὁμογενείας, παντὸς ἄλλου ζωηρότερον τὸν πόθον τῆς ἑνώσεως τῶν μελῶν τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς.

Ἄιστος καὶ ἄπυστος πλανᾶται ἀνὰ τὰς στέπας τοῦ Βορρᾶ ἢ διατρέχει τὰς ἀπεράντους ἐκτάσεις τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰς ἀχανεῖς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς ἢ διαπλέει τὰ πελάγη τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ. Ἄιστος καὶ ἄπυστος φθείρεται ὑπὸ τῶν θηρίων τῶν δασῶν ἢ ὑπὸ τῶν στερήσεων τῶν ἐρήμων ἢ καταποντίζεται ὑπὸ τῶν ἀγρίων κυμάτων ἢ μαραίνεται καὶ φθίνει ἐν κακουχίαις καὶ στερήσεσιν ὑπὸ τῆς ψυχρᾶς ἀδιαφορίας τῶν μεγάλων πόλεων. Ἀλλ' ἐὰν κατορθώσῃ νὰ ἐκφύγῃ τοὺς δεινοὺς τούτους κινδύνους καὶ ἀνυψωθῇ κοινωνικῶς καὶ οἰκονομικῶς, εὐθὺς ἐκχέει δι' ἔργων ἐθνωφελεστάτων τὸν φλέγοντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πόθον πρὸς κραταίωσιν καὶ ἀνύψωσιν καὶ εὔκλειαν τῆς φυλῆς αὐτοῦ, σπεύδει νὰ προσθέσῃ ἕνα ἔτι μαργαρίτην τῆς φιλογενείας καὶ ὑψηλῆς ἠθικότητος καὶ φιλανθρωπίας εἰς τὸν ὑπέρλαμπρον ἐκεῖνον θησαυρὸν στέφανον, ὅστις Ἑλληνικὴ ἱστορία καλεῖται, νὰ σφυρηλατήσῃ ἕνα ἔτι ἀδαμάντινον δεσμόν, στενώτερον τὸν σύνδεσμον τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καθιστάντα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΛΟΓΟΙ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΙ Γ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ

Καθ' ἡμᾶς, τὸ ἰδεῶδες τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας κεῖται οὐχὶ ἐν τοῖς μονομερέσι συστήμασι τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Σωκράτους, ἀλλ' ἐν τῇ ἁρμονίᾳ τοῦ λόγου πρὸς τὴν παράδοσιν. Ἡ ἁρμονία αὕτη εἶναι τὸ τέθριππον, ἐφ' οὗ ὀχεῖται ἡ εὐδαιμονία τῶν λαῶν. Ἡ μὲν διαιώνισις τῆς παραδόσεως καθείργει τοὺς λαοὺς ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ στασιμότητι, τὸ δ' ὑπερβάλλον τῆς προόδου πνεῦμα ἐπισπᾷ κινδύνους, αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν τῆς πολιτείας ἀπειλοῦντας. Ὅτι δ' ἡ ἐμὴ κρίσις δὲν εἶναι ἡμαρτημένη, δύναμαι νὰ κυρώσω καὶ ἐξ ἀρχαίων καὶ ἐκ νεωτέρων παραδειγμάτων. Ὁ μὲν Ἀριστοφάνης ἦτο συντηρητικός, ὡς ἐν τῇ πολιτείᾳ ὁ Νικίας, ὁ δὲ Σωκράτης προοδευτικός, ὡς ὁ Ἀλκιβιάδης. Ὁ τολμηρὸς οὗτος πολιτευτὴς ἐβουλεύθη, ἵνα διὰ τῆς στρατείας εἰς τὴν Σικελίαν ἱδρύσῃ κοσμοκρατορίαν. Τὸ τολμηρὸν βούλευμα κατεπολέμησαν δύο συντηρητικοί, ὁ Νικίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅστις διὰ τῶν «Ὀρνίθων» διεκωμῴδησε τὴν κοσμοκρατορίαν, ὀνομάσας αὐτὴν νεφελοκοκκυγίαν. Ἡ δὲ πόλις τῶν Ἀθηνῶν παρήκμασε, διότι ἀπὸ τοῦ Περικλέους ἤρξαντο τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα ὑποχωροῦντα τοῖς προοδευτικοῖς. Ἐκ τῶν δύο ἡγεμονίδων πόλεων ἡ μὲν Σπάρτη ἄτε χερσαία ἦτο συντηρητική, ἡ δὲ ναυτικὴ πόλις τῶν Ἀθηναίων προοδευτική. Ἂν ἡ συντήρησις καὶ ἡ πρόοδος τῶν δύο πόλεων εὑρίσκοντο ἐν ἁρμονίᾳ, ἴσως τὸ κλέος τῆς κοσμοκρατορίας τῶν ἡμετέρων προγόνων ἤθελεν εἶναι ἄφθιτον.

Καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος παραπλήσια συνέβησαν. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐλευθερωθέντες ἦσαν συντηρητικοί, πάντων δὲ τούτων συντηρητικώτερος ἦτο ὁ ἀείμνηστος Ὄθων. Ἂν οὗτος μὴ περιέπεσεν εἰς πολλὰ ἁμαρτήματα, τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἀποδοτέον τῇ συντηρητικῇ αὐτοῦ ροπῇ. Παρά πρεσβυτέρων ἤκουσα' ὅτι διατάγματα ἔμενον ἐν τῷ ἀνακτορικῷ γραφείῳ ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον. Ἀποκαλύπτομαι πρὸ τῆς φιλοπατρίας τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς πατρίδος μου, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν διστάζω νὰ εἴπω, ὅτι ἡ ἄγαν συντήρησις αὐτοῦ ἐνίοτε ἐγένετο ποδοκάκη τὴν εἰς τὰ πρόσω πορείαν τοῦ ἔθνους διακωλύουσα. Τότε ἡ συντήρησις ὑπῆρχεν οὐ μόνον ἐν τῇ βασιλείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γερουσίᾳ, καὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ, καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν, ἐν τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ.

Μετὰ τὴν ἀνατροπὴν ὅμως τῆς Δυναστείας ἐκείνης, κατ' ὀλίγον ἤρξαντο ὑποχωροῦντα τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα τοῖς προοδευτικοῖς, ἀνετράπησαν αἱ παραδόσεις καὶ ἐνισχύθησαν οἱ ὀπαδοὶ τῆς προόδου. Ἐκ τῆς μετατροπῆς ἐπῆλθε βεβαίως πρόοδος τις, ἀλλ' ἐπῆλθον τηλικοῦτοι κίνδυνοι, ὥστε ὁ συρίττων τῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν βορρᾶς ἠπείλησε νὰ ἀνατρέψῃ αὐτὸ τὸ σκάφος τῆς πολιτείας, ὅπερ συνέβη καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Διότι τὰ αὐτὰ αἴτια φέρουσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Παράδοσις δὲν δηλοῖ εὐρωτιώσας ἰδέας, ἀλλὰ λογικὴν δεδοκιμασμένην. Ὅτε δ' αἱ παρατηρήσεις μου δὲν εἶναι ἰδεώδη φιλοσοφήματα, ἀλλὰ νόμοι γενικοὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν παρασκευάζοντες, μαρτυρεῖ ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἥτις. καίπερ οὖσα τὸ προοδευτικώτατον τῶν νεωτέρων ἐθνῶν, ὅμως τιμᾷ καὶ γεραίρει τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, Ἐν τῇ ἀπεράντῳ ταύτῃ κοσμοκρατορίᾳ, ἥτις ἤλεγξε τὰ ὅρια τοῦ κράτους τῶν Καισάρων στενά, βιοῦσι λαοὶ τετρακοσίων περίπου ἑκατομμυρίων πασῶν τῶν ἐθνολογικῶν βαθμίδων, καὶ ὅμως διατηροῦσι μὲν τὰς ἑαυτῶν παραδόσεις, βαίνουσι δὲ ἐφ' ὕψηλὰς τοῦ πολιτισμοῦ σφαίρας, ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἠλέκτρου διφρηλατούμενοι.

Η ΜΠΟΓΑΤΣΑ

Εἶνε χειμῶνος ἑσπέρα.

Πυκναὶ καὶ ἀδιάκοποι καταπίπτουσι τῆς χιόνος αἱ νιφάδες, σαρονόμεναι ὑπὸ τοῦ βορρᾶ διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, εἰς τὰς ὁποίας μόλις που προκύπτει βραδύνας διαβάτης, σπεύδων εἰς τὸν οἶκόν του, ὅπου προσδοκᾷ νὰ εὕρῃ θάλπος παρὰ τὴν φλέγουσαν ἑστίαν καὶ ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης Συσπειρούμενοι ὑπὸ τοὺς ὑπενδύτας των καὶ κύπτοντες ὑπὸ τὴν δρυμεῖαν πνοὴν τοῦ νυκτερινοῦ ἀνέμου, παρέρχονται ταχεῖς οἱ παροδῖται, προσέχοντες μόνον μὴ ὀλισθήσωσιν ἐπὶ τῆς χιόνος, οὐδ' ἔχοντες καιρὸν ἢ διάθεσιν νὰ σταματήσωσι δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ πρὸ τῶν ἀνοικτῶν ἔτι ὀψοπωλείων, ὅπου μεγαλοφωνοῦσιν οἱ μεταπρᾶται καλοῦντες εἰς μάτην τοὺς παρερχομένους ἀδιαφόρως πελάτας, κωφοὺς ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ τοῦ κενοῦ στομάχου.

Ἀλλ' ἂν τὸ ψῦχος καὶ ἡ ἀσφαλὴς προσδοκία τοῦ ἀναμένοντος δεῖπνου κωφαίνει, ἡ πεῖνα ὅμως ἐξεγείρει τὸ οὖς, καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ κενοῦ στομάχου κεντρίζει τὴν προσοχὴν καὶ νικᾷ τὸν βορρᾶν.

Πολλοὶ παρῆλθον ἀδιάφοροι πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ ἐκείνου *φούρνου*, τὴν προθήκην τοῦ ὁποίου κοσμοῦσι θερμοὶ ἔτι καὶ εὐωδιάζοντες ἄρτοι, καὶ κολοῦραι ξανθαί, καὶ πλακούντια προκλητικά, ἐν μέσῳ δὲ πάντων καὶ πρὸ πάντων *ταψίον μπογάτσας*, ἀχνιζούσης ἔτι ἀπὸ τοῦ πυρὸς καὶ μυροβολούσης ἀπὸ τοῦ βουτύρου. Τὸ ταψίον εἶνε μέγα καὶ ἡ μπογάτσα παχεῖα καὶ ζαχαρόπλαστος. Ἀναπτύσσει ἐκεῖ πρὸς τοὺς παρερχομένους πειναλέους διαβάτας τὰ θερμὰ αὐτῆς κάλλη, καὶ ἡ κνίσσα της ἡ ἀκαταμάχητος, ὑπερβαίνουσα τῆς προθήκης τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, εἰσβάλλει θριαμβικῶς εἰς τὴν ὁδὸν καὶ σαγηνεύει τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον καὶ ῥακένδυτον ἀχθοφόρον, ὅστις μόλις κατορθώνει, ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς ἐξαντλήσεως, νὰ σύρῃ ἐπὶ τοῦ παγοστρώτου πεζοδρομίου τοὺς κατακόπους αὐτοῦ πόδας. Πολλοὶ διῆλθον καὶ παρῆλθον· ἀλλ' αὐτὸς δὲν κατόρθωσε νὰ παρέλθῃ. Ὁ κενός του στόμαχος εἶχε τὴν δύναμιν νὰ τὸν σύρῃ ἕως ἐκεῖ· ἀλλ' ἐκεῖ, πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου τοῦ φούρνου καὶ τῆς ἀχνιζούσης μπογάτσας, ὁ στόμαχός του ἀπέκαμε καὶ οἱ πόδες του παρέλυσαν.

Ἐστάθη, καὶ ἐμειδίασε μειδίαμα ὀνείρων καὶ προσδοκίας. Οἱ ὀφθαλμοί του διεστάλησαν καὶ ἠκτινοβόλησαν, ὁ στόμαχος του ἠσθάνθη ἀνεκλάλητον σπασμὸν ἡδονῆς, καὶ τὰ χείλη του συνεδιπλώθησαν λείχοντα τὸ ἓν τὸ ἄλλο. ἐν εὐφροσύνῳ παραισθησίᾳ. Τί ἦτον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔβλεπεν ! Οὐδὲν εἶχε φάγει ἄλλο ἀπὸ πρωΐας, ἢ μικρόν, μικροσκοπικὸν τεμάχιον ἄρτου, ἁλιευθὲν ἐπιπόνως ἐκ τῶν ἀπωλήτων περιτριμμάτων προστύχου μαγειρείου. Μάτην ὥρας πολλὰς συνεστέλλετο ἀλγεινῶς ὁ στόμαχός του καὶ διεστέλλοντο ἐξ ἐπιθυμίας οἱ ὀφθαλμοί του. Πανταχοῦ ἐρημία καὶ χιὼν καὶ βορρᾶς. Καὶ τώρα, ἐν μέσῳ τῆς ἐρημίας ἡ ὄασις ἐκείνη ἡ μυροβόλος, . . ἐν μέσῳ τοῦ ψύχους τὸ θάλπος ἐκεῖνο τῆς εὐώδους κνίσσης !

Ἔμεινεν ἐκεῖ βωβός, ἀκίνητος, ἀπολιθωμένος ὑπὸ τοῦ θάμβους καὶ τῆς ἐπιθυμίας, συνθλίβων διὰ τῶν χειρῶν τοὺς σπασμοὺς τοῦ κενοῦ του στομάχου, καὶ ἀνεκλάλητον ὁμιλῶν ἐρωτικὴν γλῶσσαν πρὸς τὸ λιπαρὸν καὶ κολοσσιαῖον ἐκεῖνο ταψίον. Ἐφαντάζετο ἤδη ἑαυτὸν καθισμένον πρὸ τοῦ θερμοῦ καὶ μοσχοβολοῦντος πλακοῦντος, καὶ τὴν πήτταν αὐτὴν κτῆμά του, ἰδιοκτησίαν του, ὑποκειμένην ἄνευ ὅρων καὶ περιορισμῶν εἰς τὴν θέλησιν τῶν ὀδόντων καὶ τὴν βουλιμίαν τῆς κενῆς του κοιλίας. Ἐφαντάζετο τὴν μαλακὴν ἐκεῖνην καὶ γλυκεῖαν ζύμην κοπτομένην καὶ ἀναρπαζομένην, ὄχι διὰ μαχαιρίου καὶ περόνης, ἀλλὰ διὰ τῶν δακτύλων του αὐτῶν καὶ τῶν μακρῶν του ὀνύχων. Ἐφαντάζετο τὴν εὔχυλον ἐκείνην καὶ λιπαρὰν μάζαν ἀναλυομένην διὰ τῶν ὀδόντων του, καὶ οἱ σιελοποιοί του ἀδένες ὠγκοῦντο καὶ ἐξεχείλιζον ἐπὶ τὸ ἀτημέλητον καὶ λευκὸν ἐκ τῆς χιόνος γένειόν του. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος ! Αὐτὸς ἔβλεπε καὶ ἔβλεπε, καὶ ὁ στόμαχός του ἐστέναζε καὶ ὠλόλυζε διαμαρτυρόμενος. *Ἄς φύγωμεν* ! τοῦ ἔλεγεν ἐμπιστευτικῶς. Ἀλλὰ ποῦ φύγῃ ὁ πεινῶν ἐκεῖνος ἱέραξ ! Καὶ ἔμενεν ἀτενίζων ἐπὶ τὸ ἀπρόσιτον θῦμά του, καὶ μάτην βασκαίνων αὐτὸ διὰ τῶν ἀπορροφητικῶν του βλεμμάτων.

Αἴφνης παρέρχεται πρὸ αὐτοῦ ἡ νυκτερινὴ περίπολος τῆς ἀστυνομίας, καὶ ὁ ὁδηγὸς αὐτῆς ἵσταται πρὸ τοῦ παραδόξου καὶ δραματικοῦ θεάματος. Τὸν ἐτρόμαξεν ἴσως ἡ εἰς πραξικόπημα ἤδη κορυφουμένη ἀπόγνωσις τοῦ λιμώττοντος Παρίου, ἡ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἀστράπτουσα, ἢ τὸν ἐκίνησεν εἰς οἶκτον τὸ εἰς καμπύλην ἐκ τῆς πείνης κυρτούμενον σῶμά του.

— Τί κυτάζεις, μωρέ, αὐτοῦ ;

— Ἄχ ! τὴ μπογάτσα ἀφέντη μου !

— Σ' ἀρέσει τὸ λοιπὸν ἡ φρέσκα μπογάτσα ;

Ὁ ἀχθοφόρος δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ προσεῖδε μόνον τὸν ἀστυνόμον. Καὶ τὸ βλέμμα του ἐκεῖνο ἦτο δίωρος κοινοβουλευτικὴ ῥητορεία.

— Κόψ' του ἕνα κομμάτι ! διέταξεν ὁ οἰκτίρμων δημόσιος λειτουργὸς τὸν ὀπτανέα. Δός του νὰ φάῃ τοῦ κακομοίρη !

— Ἀμ' ἕνα κομμάτι μοναχα ἀφεντικούλη μου ; Τί νὰ τὸ κάμω ἕνα κομμάτι ;

— Μὰ πόσο θέλεις τὸ λοιπόν ; Μὴ θὲς νὰ τὴ φᾷς ὁλάκερη ;

— Τὴν τρώγω, ἀφέντη μου, ὑπέλαβε μετριοφρόνως ὁ γυμνήτης, καὶ *ὐλάκτει*, ὡς λέγει ὁ Ὅμηρος, ὁ στόμαχός του ἐξ ἀγαλλιάσεως.

— Κι' ἂν δὲν τὴ φᾷς ;

— Ἂν δὲν τὴ φάω . . . φτύσε με, ἀφέντη μου.

Καὶ ἔνευσεν ὁ ἀστυνόμος, καὶ ἤρχισεν ὁ πόλεμος.

Τίς νὰ περιγράψῃ τὴν γιγάντειον ἐκείνην μονομαχίαν τῆς κολοσσιαίας μπογάτσας καὶ τοῦ ἀπειροβαθοῦς στομάχου ;

Ἐνέπηξε τοὺς ὄνυχάς του εἰς τὸ ταψίον ὁ βουλιμιῶν

ἀχθοφόρος, ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἀποσπάσῃ τὰ ἐντόσθια θανασίμου ἐχθροῦ του, καὶ ἡ πρώτη του δρὰξ κατεβροχθίσθη ὡς ἂν ἦτο καταπότιον. Τὴν πρώτην παρηκολούθησεν ἄλλη, καὶ ταύτην ἄλλη, καὶ αἱ *βουκιαὶ* διεδέχοντο ἀλλήλας ὡς στροφαὶ ἠλεκτρικῆς δυναμομηχανῆς, καὶ ὁ ἀκένωτος στόμαχος κατεβρόχθιζεν αὐτάς πρὶν ἢ προφθάσῃ κἂν νὰ τὰς ἴδῃ ὁ κατάπληκτος χορηγὸς τῆς παραδόξου ἐκείνης εὐωχίας.

— Μωρὲ στάσου καὶ θὰ πνιγῆς! Ἐτόλμησεν ἅπαξ νὰ εἴπῃ ὁ πτωχὸς ἀστυνόμος, βλέπων ὅτι τὸ ἀστεῖόν του πείραμα ἐκινδύνευε νὰ γείνῃ σοβαρὰ τοῦ βαλαντίου του τραγῳδία.

Ἀλλὰ ποῦ νὰ πνιγῇ ὁ λύκος! Ἐκεῖνος δὲν ἔτρωγε· κατέπινε. Καὶ κατέπινεν ἀδηφάγος, ταχύς, οἱονεὶ διωκόμενος, καὶ κατεβρόχθιζε πασαλείφων καὶ μύστακα καὶ γένειον, καὶ ἔλειχεν ἐν τῷ μεταξὺ τὰ χείλη καὶ τοὺς δακτύλους, πότε τῆς μιᾶς καὶ πότε τῆς ἄλλης τῶν χειρῶν, καὶ τὸ ταψίον ἀπεγυμνοῦτο βαθμηδόν, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς μπογάτσας εἶχεν ἤδη μεταβῆ εἰς τοὺς μακαρίτας, . . . ὅτε ἡ καταβρόχθισις ἐφάνη πως ἀνακοπεῖσα. Οἱ δάκτυλοι τοῦ ὀρνέου ἐφάνησαν βραδύνοντες, τὸ γένειον τοῦ ἀχθοφόρου ἔμενε λιπαρὸν καὶ ἀσπόγγιστον, ἡ κατάποσις ἤρχισεν ἀραιουμένη, καὶ ἡ μάχη . . . διὰ μιᾶς ἐσταμάτησεν. Ἐπροσπάθησεν ὁ δυστυχὴς νὰ καταπίῃ ἕνα ἔτι βλωμόν, ἔφερε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ ταψίον . . . ἀλλ' ἡ χεὶρ του κατέπεσεν ἀδρανής, καὶ τὸ ἀλαμπές του βλέμμα ὑψώθη πρὸς τὸν γενναῖον χορηγόν.

— Φτύσε με, ἀφέντη μου! κατώρθωσε μόλις νὰ ψελλίσῃ. Δὲν μπορῶ πειά!

Καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ πληρωθέντος στομάχου του ἀνέμενε χριστιανικῶς ὁ ἀχθοφόρος τὸ πτύσμα τοῦ ἀφελοῦς χορηγοῦ, πρὸς ὃν ἠτένιζεν ἐναγώνιον βλέμμα ὁ ἀνήσυχος ὀπτανεύς.

Ἐπιμύθιον

Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ εὐφυία τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν δὲν θὰ ζητήσῃ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ θ' ἀναπληρώσῃ μόνη της τὸ ἐλλεῖπον ἐπιμύθιον. Καὶ θὰ τὸ κατορθώσῃ εὐκόλως, ὑποθέτομεν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐνθυμηθῇ μερικὰ προγράμματα ὑποψηφίων βουληφόρων καὶ μερικὰς ἐπαγγελίας δημοσίων ἀρχόντων.

Ἄγγελος Βλάχος

Ο ΗΛΙΟΣ

Ἄστρο μεγαλο ἐπρόβαλες
Στὸ διάπλατον αἰθέρα,
Βουβὸ βραχνᾶ ἀποτίναξεν
Ἡ πλάση πέρα ὡς πέρα
Κι' ἀπ' τὸ χρυσάφι πῶσπειρες
Πῆρεν ὁ κόσμος ὅλος.
Ὅμως ἐκεῖ ποῦ ἰσκιώνεται
Θλιμμένα κάποιος θόλος . . .
Ὅσο χρυσάφι κι' ἂν σκορπᾷς
Στὸ μάρμαρο ἢ στὸ χῶμα
Δὲν θέλει σαλευτεῖ κανεὶς
Ἀπ' τὸ βαρύ του στρῶμα·

Μ. Μαλακάσης

ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ — ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ

«Γυνή, ἥτις ὑπανδρεύεται δευτέραν φοράν, φονεύει τὸν πρῶτόν της ἄνδρα» εἶπεν ὁ Shakespear. Ἡ ἔννοια τῶν λέξεων τούτων τοῦ ποιητοῦ εἶνε διαυγής, ἀλλὰ σκληρὰ ὡς ἀπόφασις καταδικαστικὴ πλὴν δικαία κατ' ἐκείνων, αἵτινες ἠθέτησαν ἓν τῶν εὐγενεστάτων αἰσθημάτων τῆς γυναικείας καρδίας, τὴν πίστιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος συζύγου. Ἡ ζωηρὰ φαντασία τοῦ Ἄγγλου ποιητοῦ δὲν ὑπαινίσσεται ἁπλῶς τὴν λήθην πρὸς τὸν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς νεκροπόλεως κείμενον, ἀλλὰ βλέπει αὐτὸν ἔξω τοῦ τάφου καὶ ἀλγοῦντα ὡς ὑπὸ τραύματος ἐγχειριδίου, ὅπερ ἡ σύζυγός του, θεωρήσασα ἑαυτήν, ἐν παραφορᾷ δυσγενοῦς πάθους, ἐλευθέραν διὰ τῆς μηκυνομένης ἀπουσίας τοῦ ἀποστάντος, τῷ ἐμπηγνύει, διαρρηγνύουσα τὸν ἄρρηκτον δεσμὸν τοῦ γάμου. Πόσον ἡ πίστις πρὸς τὸν ἀποθανόντα, ἡ παράτασις αὕτη τῆς συζυγικῆς ἀγάπης, ἀφ' ἧς μόνης ἀπορρέει τὸ ὕψιστον αἴσθημα τῆς μητρικῆς στοργῆς, τὸ ἄλλως κτηνῶδες ἔνστικνον ἀποβαῖνον, εἶνε αἴσθημα ποθητόν, ὡς συμβαλλόμενον εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς κοινωνίας, ἀποδεικνύει αὐτὸ τοῦτο ὅτι οἱ μέγιστοι ποιηταὶ ἐνετρύφησαν ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτοῦ.

Ἂν ὁ Shakespear δι' ἀποφθέγματος ἐστιγμάτισε τὴν ἀπιστίαν ταύτην, ἄλλοι ποιηταί, ὁ Ὅμηρος, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Οὐεργίλιος καὶ ὁ Ρακίνας, πνεύματα γλυκέα, ἀπεικόνισαν τὴν καλλονὴν τῆς ἀντιθέτου ἀρετῆς. Καὶ οἱ μὲν ἐπικοὶ ὡράϊσαν τὰ ἔργα αὐτῶν παρέχοντες διὰ τῆς εἰκόνος τῆς Ἀνδρομάχης ψυχαγωγίαν εἰς τὸν ἀναγνώστην καὶ ἀνακούφισιν ἀπὸ τῆς ἀγωνίας τῶν μαχῶν τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν ὀδυνηρῶν περιπλανήσεων τῶν ἡρώων πρὸς ἀναζήτησιν νέας πατρίδος, οἱ δὲ τραγικοὶ ἠσπάσθησαν τὴν δυστυχίαν ἐκείνης ὡς τὴν ὑπόθεσιν τῶν συμπαθεστάτων ἀριστουργημάτων αὐτῶν. Ἡ χήρα τοῦ Ἕκτορος ὑπὸ πάντων προτίθεται ὡς πρότυπον τῆς γυναικείας ταύτης ἀρετῆς, τὸ δὲ ὄνομά της θεωρεῖται ὡς σύμβολον τῆς συζυγικῆς πίστεως καὶ τῆς μητρικῆς στοργῆς.

Καὶ πρῶτον θὰ ἴδωμεν αὐτὴν παρ' Ὁμήρῳ, ὅστις πρῶτος ἐδημιούργησε τὸν ἄριστον τοῦτον γυναικεῖον τύπον, ὃν παρ' αὐτοῦ παρέλαβον οἱ λοιποὶ ποιηταί. Σοβαρότης, ἀξιοπρέπεια καὶ ἀγνότης κεκραμέναι μετὰ γλυκύτητος χαρακτηρίζουσι παρ' αὐτῷ τὴν Ἀνδρομάχην, χωροῦσαν πρὸς τὰς Σκαιὰς πύλας τοῦ τείχους, ἵνα ἐμποδίσῃ τὸν Ἕκτορα ἐξερχόμενον πρὸς τὴν μάχην

«Θαυμάσιε, τῷ λέγει, ἡ ἀνδρεία σου θὰ σὲ καταστρέψῃ, οὐδὲ εὐσπλαγχνίζεσαι τὸν νήπιον υἱόν σου, οὐδ' ἐμὲ τὴν δυστυχῆ, ἥτις μετ' οὐ πολὺ θὰ μείνω χήρα, διότι ταχέως οἱ Ἕλληνες θὰ σὲ φονεύσωσιν ἐφορμῶντες πάντες κατὰ σοῦ· δι' ἐμὲ θὰ ἦτο καλλίτερον ἐὰν ἀπολέσω σὲ νὰ κατέλθω ὑπὸ τὴν γῆν· ἀφοῦ σὺ ἀποθάνῃς, δὲν ὑπάρχει πλέον δι' ἐμὲ παρηγορία, ἀλλὰ μόνον θλίψεις ὁ πατήρ μου δὲν ὑπάρχει πλέον οὐδὲ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἑπτὰ ἀδελφοί μου κατῆλθον αὐθημερὸν εἰς τὸν Ἅδην, φονευθέντες ὑπὸ τοῦ δόρατος τοῦ Ἀχιλλέως. Σὺ λοιπόν, Ἕκτωρ, εἶσαι πατήρ μου καὶ σεβαστὴ μήτηρ μου, σὺ ὁ ἀδελφός μου καὶ ὁ θαλερὸς σύζυγος· ἀλλ' εὐσπλαγχνίσθητί με, μεῖνε ἐπὶ τοῦ προμαχῶνος, μὴ καταστήσῃς τὸν υἱόν σου ὀρφανὸν καὶ τὴν γυναῖκά σου χήραν».

Ὁ Ἕκτωρ δὲν καταφρονεῖ τῆς συμβουλῆς τῆς συνετῆς συζύγου του, ἀλλὰ τὴν παρακαλεῖ, νὰ μὴ προσπαθήσῃ νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ, ὥστε νὰ ἐπισύρῃ καθ' ἑαυτοῦ τὰς κρίσεις τῶν Τρώων καὶ τῶν βαθυζώνων Τρῳάδων. Μετὰ συγκινητικῆς δὲ ὑποταγῆς εἰς τὸ πεπρωμένον, προβλέπων τὴν ἀπώλειαν τῆς ἱερᾶς Ἰλίου, τοῦ Πριάμου καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ προσθέτει: «Δὲν ἀλγῶ τόσον οὔτε διὰ τοὺς Τρῶας οὔτε διὰ τὴν Ἑκάβην οὔτε διὰ τὸν Πρίαμον οὔτε διὰ τοὺς ἀδελφούς μου, ἂν καὶ εἶνε πολλοὶ καὶ γενναῖοι, οἵτινες θὰ φονευθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ὅσον ἀλγῶ διὰ σέ, ἣν θὰ ἀπαγάγῃ τις τῶν χαλκοχιτώνων Ἀχαιῶν κλαίουσαν, ἀφαιρῶν σε τὴν ἐλευθερίαν Καὶ εἰς τὸ Ἄργος εὑρισκομένη θὰ ὑφαίνῃς ἄλλης γυναικὸς τὸν ἱστόν, καὶ ἀναγκαζομένη θὰ φέρῃς ὕδωρ ἐκ τῶν δημοσίων πηγῶν. Τότε, ἂν σὲ ἴδῃ τις δακρυρροοῦσαν, θὰ εἴπῃ: «Αὕτη εἶνε ἡ σύζυγος τοῦ Ἕκτορος, ὅστις ἠρίστευεν εἰς τὰς μάχας μεταξὺ τῶν ἱπποδαμαστῶν Τρώων, ὅτε ἐμάχοντο περὶ τὴν Ἴλιον». Σὲ δὲ θὰ καταλάβῃ θλῖψις διὰ τὴν στέρησιν τοιούτου ἀνδρός. ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ σοῦ τὴν δουλείαν, ἀλλ' ἐγὼ εἴθε νὰ ἔχω ἀποθάνῃ καὶ νὰ μὲ καλύπτῃ ἡ γῆ πρὶν ἀκούσω τὴν φωνήν σου καὶ τὰ κλάμματά σου.»

Σεβαστὴ Καλλιόπη

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Μὴν ἀδέλφια φοβηθῆτε
Ἂν στ' ὡραῖό σας περιβόλι
Τὸ χειμῶνα τώρα ἰδῆτε
Μὲ ὁλοφάνερη μορφή.

Ἐδῶ ἐρχόμουν κάθε τόσο,
Μέρα ἐργάσιμη καὶ σχόλη,
Στ' ἄνθια βρέχοντας νὰ δώσω
Μόσχους, χρώματα ζωή.

Μὲ χαρούμενα σημεῖα,
Σεῖς γονέοι, δικοὶ καὶ ξένοι,
Νὰ μοῦ δείξετε εἶναι χρεία
Τὴν εὐγνώμονη καρδιά.

Μὴ σᾶς μάργωσαν τὰ χέρια
Γιατί ὁ πάγος μὲ λευκαίνει;
Ἂμ χτυπῆστε τα καὶ πλέρια
Νὰ σᾶς γένουνε φωτιά.

Γεράσιμος Μαρκορᾶς

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

Ἕνας ποιητὴς ἀπάνω στὸ ὡρίμασμα τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως καὶ στὴν ἡλικίαν τὴν καθαυτὸ τῶν ἔργων, μὲ ὅλο τῆς καρδιᾶς του τὸ ξεχείλισμα ἀπὸ τὸν ἱερὸν ζῆλον τῆς τέχνης, ἄφησε τὴ ζωὴ ποῦ τόσο τὸν ἐπίκρανε, σχεδὸν ἄγνωστος, χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ καλοαρχίσῃ τὸ ἔργον του.

Ὁ Καμπύσης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς παρουσιάσθη στὸ φιλολογικό μας κόσμο μὲ τὴν πλέον ἀνώμαλη γλῶσσα καὶ μὲ τὸν τρανώτερο φανατισμὸ σὲ ἰδέες καὶ θεωρίες γιὰ τὴν τέχνη· πνεῦμα καθαυτὸ ἐπαναστατικὸ καὶ προοδευτικό. Διὰ τοῦτο καὶ παρεξηγήθη καὶ δὲν ἐννοήθη καλὰ τὶ ἐγύρευε, εἶναι ἡ ἀλήθεια πῶς καὶ ὁ ἴδιος παρουσίαζε κάποια σύγχισι σὲ ὅ,τι ἔγραφε. Ἀλλὰ ἡ τάσις του πρὸς κάθε νέαν καὶ πρωτότυπον θεωρίαν καὶ ἡ προσκόλλησίς του εἰς ξένας φιλολογίας καὶ πρὸ πάντων τὴν Γερμανικὴν καὶ ἴσως αὐτὴ ἡ ἀμφιβολία στὶς παράξενες ἰδέες, ποῦ τυχὸν νὰ εἶχε, τὸν ἔπεισαν νὰ ταξειδέψῃ καὶ παραμείνῃ μελετῶντας στὸ Βερολῖνον, στὴ Δρέσδη καὶ τὴν Ρώμην τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης καὶ τὸν μεγάλον κόσμον. Καὶ ἴσως ὅταν ξαναγύρισε στὴν ἀγαπημένη Ἀθήνα του νὰ ἦταν ἐλευθερωμένος ἀπὸ κάποιες μικρόλογες ἰδέες του γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴν τέχνη, καθὼς ἤρχισε νὰ τὸ δείχνη στὰ τελευταῖα του γραψίματα, μὰ ξαναγύρισε πιὸ δυναμωμένος στὰ νέα του ἰδανικὰ καὶ μὲ καταστρωμμένα νὰ ποῦμε σχέδια. Μὰ ὁ Χάρος τὸν ἐπρόλαβε. Καὶ ὅμως ἀπ' αὐτὰ τὰ πρῶτα του ἔργα καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὸ τελειότερό του δραματικὸ ἔργο «Τὸ Δαχτυλίδι τῆς Μάνας», ποῦ μὲ τὸ ὁποῖον προμάντευεν ὁ ποιητὴς τὸ θλιβερό του τέλος, μπορεῖ νὰ κριθῇ ὁ Καμπύσης, ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς δ αλεχτοὺς πρωτεργάτας ποῦ ἄνοιξε κάποιο δρόμο νέο στὴ φτωχή μας φιλολογία.

Τὸ «Δαχτυλίδι τῆς Μάνας», χωρὶς καμμιὰ ὑπερβολή, εἰμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ τὸ ποιητικώτερο ἔργο μεταξὺ τῶν ἀπείρων θεατρικῶν ἔργων ποῦ ἔχουν γραφεῖ στὸν τόπο μας καὶ ποῦ ἔχει μιὰν σφραγίδα τῆς ἀληθινῆς τέχνης καὶ τὸ χάρισμα τῆς ἀληθινῆς ἐμπνεύσεως, μὲ ὅλην τὴν λεπτότητα καὶ βαθύτητα τοῦ αἰσθήματος. **Χ.**

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ

ΑΛΚΗΣΤΙΣ

Δὲν ἐγνωρίζαμεν τὸν ἱδρυτὴν τῆς *Νέας Σκηνῆς* τὸν κ. Χρηστομάνον ὡς Ἕλληνα συγγραφέα. Ἐγνωρίζαμε μόνον ὅτι ὁ κ. Χρηστομάνος εἶχε γράψῃ Γερμανιστὶ ποιήματα καὶ ἄλλας τινὰς μελέτας καὶ ἱστορίας. Ἐνθυμούμεθα μάλιστα πῶς κάποτε ὁ κ. Χρηστομάνος ἀπὸ κάποιον δημοσιογράφον ἠρωτήθη, διατὶ δὲν ἀποφασίζει νὰ γράψῃ καὶ ἑλληνιστί, ὁ δὲ κ. Χρηστομάνος ἐπρόβαλε τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης. Ἐθεώρει τότε ὁ κ. Χρηστομάνος τὴν φιλολογικήν μας γλῶσσαν κάπως ἀνεπαρκῆ καὶ ἄπλαστον ἀκόμα. Καὶ εἶναι ἀλήθεια πῶς ἡ φιλολογική μας γλῶσσα δὲν διεπλάσθη ἀκόμα ἐντελῶς καὶ χρειάζεται κόπος καὶ ἀρκετὴ πάλη διὰ τὴν συγγραφὴν ἀληθινοῦ ἔργου, ἡ ἄρνησις ὅμως αὐτὴ τοῦ κ. Χρηστομάνου παρὰ λίγο νὰ μᾶς κάμῃ νὰ πιστέψουμε, πῶς ἦτο μικροψυχία. Τὸ ἴδιο δὲν μᾶς ἤρεσε ὅταν ὁ κ. Χρηστομάνος ἔγραφε στὴν ἀρχὴ στὸ *Ἄστυ* πῶς ἡ *Νέα Σκηνὴ* πρόκειται νὰ ἐκκολάψῃ τὴς μεγαλοφυίες στὸν τύπο μας. Τὰ λόγια του μᾶς ἐφάνηκαν τότε πολὺ φουσκωμένα. Ἐπεριμέναμε λοιπὸν νὰ τὸν κρίνωμεν δικαιότερα ἀπὸ τὰ ἔργα περισσότερον παρὰ ἀπὸ τὰ λόγια τὸν κ. Χρηστομάνον. Ὅταν ὅμως παρευρέθημεν εἰς τὴν παράστασιν τῆς *Ἀλκήστιδος* μεταφρασμένης ἀπὸ αὐτὸν τὸν κ. Χρηστομάνον, τὰ ἐχάσαμεν κ' ἐτρίβαμεν τὰ μάτια μας ἀπὸ ἔκπληξιν. Ὀρκιζόμεθα ὅτι πρώτη φορὰ στὴ σκηνὴ ἀντήχησε τόσον ὡραία γλῶσσα ποιητική, γλῶσσα ζωντανή, γλῶσσα τῆς καρδιᾶς ἐντελῶς, χωρὶς κανένα ξενισμό, γλῶσσα καθ' αὐτὸ ἑλληνική. Ὁ κ. Χρηστομάνος χωρὶς ν' ἀνεκατευθῇ εἰς γλωσσικοὺς ἀνταγωνισμούς, νὰ φοβῆται καὶ νὰ τρέμῃ νὰ γράψῃ ἔργα ἑλληνιστὶ διὰ αὐτὴν τὴν γλῶσσαν, ἔκαμε μιὰ ἀπόφαση γενναία ἐπρόβαλε μὲ τὴ μετάφραση τῆς Ἀλκήστιδος, δυνατός, σωστὸς γλωσσοπλάστης, ἔδειξε πῶς τὴ γνωρίζει τὴ γλῶσσα του καλλίτερα ἀπὸ πολλοὺς γλωσσολόγους μας ἢ καλλίτερα γλωσσοδέτας καὶ πῶς τὴν αἰσθάνεσαι σὰν ποιητὴς κ' ἔλυσε διὰ μιᾶς τὸ σπουδαῖο θεωρούμενον ζήτημα τῆς καταλλήλου γλώσσης, εἰς δράματα καὶ τραγωδίας, ὅπως τὸ ἑλληνικώτατον ἀριστούργημα τοῦ Εὐριπίδου ἡ Ἄλκηστις.

Ἀπὸ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐξετιμήσαμεν τὸν κ. Χρηστομάνον ὡς Ἕλληνα πνευματικὸν ἐργατην καὶ τὸν θέτομεν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν καὶ διότι ἐλπίζομεν πολλὰ ἀπ' αὐτὸν τώρα ὅπου ἐναυάγησεν ἡ ἰδέα τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου διὰ τὸ παρὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον μέγαρον.

Πρῶτος καὶ τρανὸς θρίαμβος τῆς Νέας Σκηνῆς εἶναι ἡ Ἄλκηστις ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Χρηστομάνου, ἡ ὁποία δὲν ἄφησε τὸν θεατὴν ψυχρὸν, ἀλλὰ τὸν ἔκαμε νὰ αἰσθανθῇ ὅλην τὴν ποίηση καὶ τὴ δύναμη τοῦ μεγίστου τραγικοῦ καὶ νὰ πλησιάση τὰ ἀπροσπέλαστα παλάτια τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ μυστήριο ἀπετέλεσεν ἡ γλῶσσα ἡ ζωντανὴ καὶ ὡραία, ἡ λεβέντικη, ἡ σπαρταριστή, ἡ γλῶσσα τῆς παληκαριᾶς, τῆς δουλειᾶς, τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ τόρα μὲ ὅλο τὸ δίκαιο οἱ φιλότιμοι ἐρασιτέχναι ποῦ ἀπαρτίζουν τὸν εὐγενικὸν θίασον τοῦ κ Χρηστομάνου δύνανται νὰ ὑπερηφανεύωνται διὰ τὸν τίτλον ποῦ τοὺς σκεπάζει **Νέα Σκηνή,** καὶ ἡμεῖς προσθέτομεν καὶ ἀκόμα ἐπίθετα ποῦ τοὺς τεριάζουν·

«Νέα Ἑλληνικὴ κ' ἐθνικὴ Σκηνή, καὶ ἀληθινή».

Χ.

ΑΠΟ ΤΑ ΛΕΥΚΑΝΘΕΜΑ

ΜΗ ΦΥΓΗΣ

— Μὴ φύγῃς Ἀνθούλα, τῆς ἔλεγα μὲ δακρυσμένα μάτια. Μὴ φύγῃς ! . . .

— Δὲν ἠμπορῶ. Νικό μου· δὲν εἶνε στὸ χέρι μου.

— Ἀνθούλα μεῖνε 'στὸν τόπο ποῦ πρωτοίδαμε τὸ γλυκὸ φῶς τοῦ ἡλίου, 'στὸν τόπο ποῦ πρωταγαπηθήκαμε ! Ἂν πᾷς σ' τὴ Ν . . . θὰ τὰ χάσῃς ὅλα· ναὶ ὅλα ! . . .

Δὲν μ' ἄκουσε . . . ἔφυγε . . . Τὸ ποθητὸ μυστήριο τοῦ ἀγνώστου τὴν εἴλκυσε, ἡ ψεύτικη ζωὴ τοῦ ξένου κόσμου τὴν ἔκαμε νὰ λησμονήσῃ, νὰ θυσιάσῃ νὰ σβύσῃ τόσον ἄσπλαχνα, ἕνα—τὸ μόνον ἴσως—γλυκὺ ὄνειρον ὀρφανῆς καρδίας . . .

Δὲν ἤξευρε ὅτι ἐκεῖ ποῦ πήγαινε ὅλα ἦσαν ψεύτικα, ὅλα εἰκονικά, ὅλα ἀγοραστὰ τοῖς μετρητοῖς!... Δὲν ἐνοοῦσε ὅτι ἡ ὀνειρώδης ἐπιφάνεια ἔκρυβε παγίδας, δηλητήρια, διαψεύσεις, πραγματικότητα στυγνήν· δὲν ἐφαντάζετο ὅτι κάτω ἀπὸ χλοερὰ κι' ἀνθοσπαρμένα λειβάδια κρύβονται πολλαῖς φοραῖς φείδια φαρμακερά . . .

Κι' ἄλλαξεν ἡ σεμνὴ παρθενικιά της χάρι σ' τὴν πρώτη πνοὴ τοῦ ψευτοπολιτισμοῦ καὶ ξεράθηκ' ἡ καρδιά της σ' τὴ θέρμη τῆς ψευτοζωῆς τῶν πόλεων. Κἐγώ ὁ δύστυχος ποῦ ἔμεινα μόνος, κατάμονος σ' τ' ἀγαπημένο μας χωριό, ἄχ ! πόσο ὑπέφερα Θεέ μου ! Παρ' ὀλίγον νὰ τρελλαθῶ . . . Ἐσυχάθηκα τὸν ἑαυτό μου, ἐσυχάθηκα τὴ ζωή μου, ἐσυχάθηκα τὸν κόσμον ὅλον. Κἀνεὶς τόπος δὲν μὲ χωροῦσε. Ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαινα παντοῦ ἀνία καὶ λύπη μὲ βασάνιζε. Κάθε χαρὰ ἦταν γιὰ μὲ φαρμάκι . . . Γιατί, ἄχ ! ἐκείνη φεύγουσα συνεπῆρε τὴ χαρά μου, τὸ φῶς μου, τὴν εὐτυχία μου μαζὶ μὲ τὴ φτωχή μου καρδιά . . . Ἄσπλαχνη, ἄσπλαχνη, θὰ δώσῃς λόγο μιὰ 'μέρα στὸν πλάστην μας, γιὰ ὅ,τι μοῦκανες, γιὰ ὅ,τι ὑπέφερα. Ἡ ἄμοιρη καρδιά μου σὲ διάλεξε νὰ τὴν κυβερνᾷς, νὰ ζῇ μὲ τὴν ἀγάπη σου καὶ σὺ τὴν λησμόνησες καὶ σὺ τὴν ἐσπάραξες . . . Ματώνουνταν ὅταν σὲ συλλογιζόμην, βούρκωναν τὰ μάτια μου ὅταν ὁ νοῦς πετοῦσε εἰς σέ, πλὴν μάτην, ἦσο μακράν, πολὺ μακράν . . .

*
* *

Δὲν ἐγύρισε πιὰ στὸ χωριό μας, παρὰ μιὰ μόνη φορὰ κ' ἐκείνη γιὰ νὰ τὴν συνοδεύσω . . . σ' τὸν τάφον !

Ἔρως τῶν πόλεων ταπεινός, σαρκικός, ἐγωϊστής, τὴν ἄρπαξε σ' τὴν γλυκεράν του ἀγκάλη, τῆς ἔκλεψε τὴν ἀγνότη καὶ τὴν εὐμορφιά, τῆς ἐφαρμάκεψε ὅ,τι ἀγνὸ καὶ ἄδολο αἴσθημα εἶχε καὶ μοῦ τὴν ἔστειλε ἀγνώριστη, σκελεθρωμένη, ἔλαμπε ὅμως τὸ στεφάνι τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς μετανοίας σ' τὸ ὁλόξανθο κεφαλάκι της... Ὅ,τι προεῖδα ὅλα συνέβησαν μὲ ἀκρίβειαν μαθηματικήν.

Ἀλλὰ 'μποροῦσε τὸ μυρουδᾶτο ἄνθος ποῦ τὸ θέρμαινα μὲ τὴν ἀγάπη μου καὶ τὸ δρόσιζα μὲ τὰ φιλιά μου, νὰ ζήσῃ σ' τὴ φωτιὰ καὶ σ' τὴ φαρμακωμένη δροσιὰ ποῦ τοῦδινε τάγέρι τοῦ ψευτόκοσμου ; Ποτέ ! Ἡ ἄμαθη πεταλοῦδα ἐκάη σ' τὴν ἑλκυστικὴ φωτιὰ ποῦ πέταξε !

Καὶ κλαίω, κλαίω, σὰν μικρὸ παιδί, ὅταν συλλογίζομαι τὸ σβεσθὲν ὄνειρον τῆς εὐτυχίας μου, τὸ σβεσθὲν ἄστρον τῆς ἄχαρης πλέον ζωῆς μου . . .

Νῖκος Σ. Γκινόπουλος

ΤΟ ΣΚΥΛΙ

Ἡ κυρία Λεφέβρ ἦτο μία κυρία τῆς ἐξοχῆς, μία χήρα, μία ἀπὸ ἐκείνας τὰς μισοχωρικὰς ποῦ φοροῦν κορδέλλες καὶ φαρμπαλάδες, ἀπ' ἐκείνας ποῦ ὁμιλοῦν μὲ προσποίησιν, ποῦ λαμβάνουν δημοσίᾳ φερσίματα πομπώδη καὶ κρύπτουν ψυχὴν ἀλαζόνος κτήνους ὑπὸ τρόπους κωμικοὺς καὶ καταγελάστους, ἐνῷ προσπαθοῦν νὰ κρύψουν τὰ χονδρόχερά των, τὰ κρεμμυδοειδῆ ὑπὸ μεταξωτὰ χειρόκτια.

Εἶχεν ὡς ὑπηρέτριαν μίαν καλὴν χωρικήν, ἁπλοϊκωτάτην, ὀνομαζομένην Ρόζαν. Αἱ δύο γυναῖκες κατῴκουν εἰς ἕνα σπιτάκι μὲ πράσινα παράθυρα, εἰς τὰ βάθη τῆς Νορμανδίας. Καθὼς εἶχαν δὲ ἐμπρὸς εἰς τὸ σπίτι ἕνα στενὸν κηπάριον, ἐκαλλιεργοῦσαν μερικὰ λαχανικά.

Μίαν νύκτα τῆς ἔκλεψαν ἕνα μάτσο κρεμμύδια. Μόλις ἡ Ρόζα παρετήρησε τὴν κλοπήν, ἔτρεξε καὶ εἰδοποίησε τὴν κυρίαν, ἡ ὁποία κατέβη μὲ τὰ νυκτικά της. Τρόμος καὶ λύπη τὰς κατέλαβε. Ὥστε λοιπὸν ὑπῆρχαν κλέφτες εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Καὶ βεβαίως θὰ ἐπανήρχοντο. Καὶ αἱ δύο γυναῖκες τρομασμέναι ἐκύτταζαν τὰ ἴχνη τῶν βημάτων, ἐφλυάρουν, ἔκαμναν χιλίας ὑποθέσεις. «Νά, ἀπὸ 'δῶ πέρασαν. Νὰ τὰ πατήματά τους. Ἀνέβηκαν ἀπὸ τὸν τοῖχον κ' ἐπήδησαν....»

Καὶ ἐτρόμαζαν διὰ τὸ μέλλον. Πῶς νὰ κοιμηθοῦν πλέον ἥσυχα ;

Ἡ φήμη τῆς κλοπῆς διεδόθη. Ἔφθασαν οἱ γείτονες, παρετήρησαν, συνεζήτησαν καὶ αὐτοί· καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἐξηγοῦσαν εἰς κάθε νεοερχόμενον τὰς παρατηρήσεις των καὶ τὰς ἰδέας των.

Ὁ πλαγινὸς περιβολάρης τὰς συνεβούλευε νὰ πάρουν ἕνα σκυλί. Αὐτὸ ἦτο σωστόν. Ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἕνα σκυλὶ μόνον γιὰ νὰ εἰδοποιῇ. Ὄχι κανένα μανδρόσκυλο νὰ τὰς ἀφανίζῃ εἰς τὸ φαγί, ἀλλὰ ἕνα μικρὸ σκυλάκι μόνον γιὰ νὰ γαυγίζῃ.

Λοιπὸν ἀπεφασίσθη νὰ εὕρουν ἕνα τέτοιο. Ἤρχισαν νὰ ζητοῦν, ἀλλὰ ὅλο μεγάλα εὕρισκον, κἄτι φαγάδες τρομερούς. Ὁ μπακάλης εἶχεν ἕνα, ἕνα μικρούτσικο, ἀλλ' ἐζητοῦσε δύο φράγκα. Καὶ ἡ κ. Λεφὲβρ δὲν ἐνοοῦσε ν' ἀγοράσῃ σκυλί.

Ὁ ψωμᾶς, ὁ ὁποῖος ἤξευρε τὰ τρέχοντα, τοὺς ἐπῆγε μίαν ἡμέραν, μὲ τὸ ἀμαξάκι του, ἓν ἀλλόκοτον ζωάριον, κατακίτρινον σχεδὸν χωρὶς πόδια, μ' ἕνα σῶμα κροκοδείλου, κεφάλι ἀλεποῦς καὶ μὲ μιὰ οὐρὰ σαλπιγγοειδῆ, ἕνα σωστὸ λοφίον. Κἄποιος πελάτης ἤθελε νὰ τὸ ξεφορτωθῇ. Ἡ κ.. Λεφὲβρ εὑρῆκεν ὡραιότατον αὐτὸ τὸ βρωμόσκυλο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκόστιζε τίποτε. Ἡ Ρόζα τὸ ἐφίλησε, μεθ' ὃ ἐρώτησε πῶς τὸ λένε, Ὁ ψωμᾶς τῆς εἶπε Π α λ ῃ ά τ σ ο.

Τὸ ἐγκατέστησαν μέσα εἰς ἕνα παλαιὸ κασόνι σαπουνιοῦ καὶ κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔδωκαν νὰ πίῃ νερό. Ἤπιε. Τοῦ ἔρριψαν ὕστερα ἕνα κομμάτι ψωμί. Τῶφαγε. Ἡ κ. Λαφεβρ, ἀνησυχήσασα ἐσκέφθη, ὅτι ὅταν συνειθίσει στὸ σπίτι, θὰ τὸ ἀφίνουν ἐλεύθερον καὶ θὰ εὑρίσκῃ νὰ τρώγῃ ἔξω.

Πράγματι τὸ ἀφῆκαν ἐλεύθερον, ἀλλ' αὐτὸ δὲν τὸ ἠμπόδισε νὰ ψοφᾷ ἀπὸ τὴν πεῖναν. Ἄφ' ἑτέρου τότε μόνον ἐγαύγιζεν ὅταν ἤθελε νὰ τὸ ταγίσουν· ἐγαύγιζε μάλιστα λυσσωδῶς. Καθένας ἠμποροῦσε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ περιβόλι. Ὁ Παλῃάτσος ἐπλησίαζε καὶ ἐχαΐδευε καθένα, χωρὶς νὰ βγάζῃ μιλιά.

Ἐν τούτοις ἡ κ. Λεφὲβρ τὸ εἶχε συνηθίσει αὐτὸ τὸ ζῶον. Κατήντησε μάλιστα νὰ τὸ ἀγαπᾷ καὶ νὰ τοῦ δίδῃ μὲ τὸ χέρι της, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μπουκιὲς ψωμὶ βουτηγμένες εἰς τὴ σάλτσα τοῦ φαγητοῦ της.

Ἀλλὰ δὲν εἶχε συλλογισθῆ καθόλου τὸν φόρον, καὶ ὅταν ἐπῆγαν καὶ τῆς ἐζήτησαν ὀκτὼ φράγκα—ὀκτὼ φράγκα κυρία μου ! —γιὰ 'κεῖνο τὸ παλῃόσκυλο ποῦ δὲν ἄνοιγε τὸ στόμα του νὰ γαυγίσῃ, ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ.

Ἀμέσως ἀπεφασίσθη νὰ τὸν ξεφορτωθοῦν τὸν Παλῃάτσον. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὸν ἤθελε. Ὅλοι τὸν ἠρνοῦντο ἀπὸ δῶ καὶ δέκα μίλλια. Τότε ἀπεφάσισαν, ἐλλείψει ἄλλου μέσου νὰ τὸν πᾶνε νὰ «φάῃ ἀσβέστι» δηλαδὴ νὰ τὸν ρίξουν εἰς τὸ τιτανωρυχεῖον ποῦ ἦτον ἐκεῖ κοντά. Ἕνα μεγάλο φρέαρ κάθετον φθάνει μέχρις εἴκοσι μέτρων βάθους καὶ καταλήγει εἰς μίαν σειρὰν στοῶν ὑπονόμων. Μίαν φορὰν τὸ ἔτος κατεβαίνουν εἰς αὐτὸ διὰ νὰ ἀσβεστώνουν τὰ χώματα, ὅλον δὲ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, χρησιμεύει ὡς νεκροταφεῖον εἰς τοὺς καταδικασμένους σκύλους καὶ πολλάκις ὅταν περνᾷ κανεὶς ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὸ στόμιον, ἀκούει παραπονετικὰ οὐρλιάσματα καὶ μανιώδη ἢ ἀπεγνωσμένα γαυγίσματα ν' ἀναβαίνουν ἀπὸ κάτω.

Οἱ σκύλοι τῶν κυνηγῶν καὶ τῶν ποιμένων φεύγουν μὲ τρομάραν ἀπ' ἐκείνην τὴν τρύπαν ποῦ στενάζει. Καὶ

ὅταν σκύψῃ κανείς. βγαίνει ἀπὸ κεῖ μέσα μιὰ βρῶμα ἀπὸ ψοφήμια.

Τρομερὰ δράματα τελοῦνται ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ σκότος. Ὅταν κανὲν ζῷον ἀγωνιᾷ ἐπὶ δέκα καὶ δώδεκα ἡμέρας, τρεφόμενον ἀπὸ τὰ βρωμερὰ λείψανα τῶν προηγουμένων, νέον ζῶον μεγαλείτερον, εὐρωστότερον βεβαίως, ῥίπτεται αἴφνης. Μένουν τότε ἐκεῖ μόνα, πεινασμένα, μὲ λάμποντα μάτια. Κατασκοπεύονται παρακολουθοῦνται διστάζουν ἐναγώνια, ἀλλ' ἡ πεῖνα τὰ βιάζει. Τότε ἐπιτίθενται ἐναντίον ἀλλήλων, παλαίουν ἐπὶ πολὺ καὶ τὸ ἰσχυρότερον σκοτώνει τὸ ἀσθενέστερον καὶ τὸ καταβροχθίζει ζωντανὸν ἀκόμη.

Ὅταν ἀπεφάσισαν νὰ πᾶνε τὸν Παληάτσο νὰ «φάῃ ἀσβέστι» ἐζήτησαν νὰ εὕρουν δήμιον. Ὁ ὁδοκαθαριστὴς ἐζήτησε πενῆντα λεπτὰ τὸν δρόμον. Αὐτὸ ἐφάνη ὑπερβολικὸν εἰς τὴν χήραν. Ὁ γυιὸς τοῦ γείτονος ἠρκέσθη εἰς 25 λεπτὰ μόνον κι' αὐτὸ πολὺ ἦτον. Τότε ἡ Ρόζα εἶπεν, ὅτι τὸ καλλίτερον ἦτο νὰ τὸ πᾶνε μόναι των, διότι ἔτσι δὲν θὰ ἐκακοποιεῖτο κι' ὅλας εἰς τὸν δρόμον, οὔτε θὰ προειδοποιεῖτο διὰ τὴν τύχην του. Καὶ ἀπεφασίσθη νὰ τὸ ὁδηγήσουν καὶ αἱ δύο ὅταν νυκτώσῃ.

Τοῦ ἔδωσαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ μίαν καλὴν σοῦπαν μὲ ἕνα δάκτυλον βούτυρον. Ὁ Παληάτσος τὴν κατεβρόχθισε μέχρι τελευταίας σταγόνος καὶ ἐπειδὴ ἐκούνισε τὴν οὐράν του ἀπὸ εὐχαρίστησιν, ἡ Ρόζα τὸν ἐπῆρε στὴν ποδιά της.

Ἐπήγαιναν μὲ μεγάλα βήματα σὰν κλέφτρες, ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὰ χωράφια. Μετ' ὀλίγον παρετήρησαν τὸ τιτανωρυχεῖον καὶ τὸ ἔφθασαν. Ἡ Λεφὲβρ ἔσκυψε ν' ἀκούσῃ ἂν ἐγόγγυζε κανένα σκυλί. Τίποτε. Ὁ Παληάτσος θὰ ἦτο μόνος. Τότε ἡ Ρόζα κλαίουσα, τὸ ἐφίλησε, μεθ' ὃ τὸ ἔρριψαν καὶ αἱ δύο μὲ τεντωμένα αὐτιά.

Ἤκουσαν κατ' ἀρχὰς ἕνα δοῦπον ἀμυδρόν· ἔπειτα τὸ ὀξὺ σπαρακτικὸν κλαυθμήρισμα ζώου πληγωθέντος, ἔπειτα μίαν σειρὰν μικρῶν κραυγῶν πόνου, μεθ' ὃ φωνὰς ἀπεγνωσμένας, ἱκεσίας σκυλιοῦ θρηνοῦντος, μὲ τὸ κεφάλι σηκωμένο πρὸς τὴν τρύπαν.

Ὦ ! πῶς ἐγαύγιζε τώρα !

Κατελήφθησαν ἀπὸ τύψιν συνειδήσεως, ἀπὸ ἕνα φόβον τρελλόν, ἀνεξήγητον, καὶ τῶβαλαν στὰ πόδια. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Ρόζα ἔτρεχε πειὸ γρήγορα ἡ χήρα τῆς ἐφώναζε : «Στάσου, καϋμένη, στάσου νάρθῶ κι' ἐγώ».

Ἐκείνην τὴν νύκτα ἡ Λεφὲβρ ὅλῳ ἐφιάλτας ἔβλεπε, σκυλιὰ ποῦ τὴν ἐδάγκαναν.

Πρωὶ πρωὶ σηκώνεται καὶ σὰν τρελλὴ τρέχει εἰς τὸ τιτανωρυχεῖον. Ὁ Παληάτσος ἐγαύγιζε, δὲν εἶχε παύσει νὰ γαυγίζῃ, Ἐκείνη ἤρχισε νὰ ὁλολύζῃ καὶ νὰ τοῦ φωνάζῃ μὲ τρυφερὰν φωνήν, μὲ χίλια χαϊδευτικὰ ὀνόματα. Ἔπειτα ἠθέλησε νὰ τὸν ξαναϊδῇ, ἀποφασίσασα νὰ τὸν κάμῃ εὐτυχῆ ἕως ὅτου ψοφήσῃ μόνος του. Ἔτρεξεν εἰς τὸν πηγαδᾶν, τοῦ τὰ εἶπεν ὅλα. Ἐκεῖνος τῆς ἀπήντησε: «Θὰ μοῦ δώσῃς τέσσαρα φράγκα.» Ἐσκίρτησεν ἡ χήρα καὶ ὅλη ἡ λύπη της ἐξηφανίσθη. Τέσσαρα φράγκα !

Ἐκεῖνος ἀπεκρίθη :

— Θὰ φέρω τὰ σκοινιά μου, τὴς μαναβέλλες μου, θὰ φορτωθῶ μὲ ὅλ' αὐτὰ καὶ θὰ κατεβῶ μαζὶ μὲ τὸ παιδί μου.,. Θὰ μὲ δαγκώσῃ κιόλας τὸ σκυλί σου...Δὲν κάνει λιγώτερο. Ἂς μὴ τῶρριχνες.

Ἡ χήρα ἔφυγε θυμωμένη. Μόλις ἐπέστρεψε στὸ σπίτι ἐφώναξε τὴν Ρόζαν καὶ τῆς εἶπε τὰ τοῦ πηγαδᾶ. Ἡ Ρόζα ἐσυμφώνησε μὲ τὴν κυρίαν της. Ἔπειτα τῆς ἦλθε μία ἰδέα. «Κυρία, δὲν τοῦ ρίχνομ' ἐμεῖς νὰ τρώῃ, νὰ μὴ ψοφήσῃ ἔτσι ; » Ἡ χήρα ἐδέχθη μὲ χαράν. Καὶ ξεκινοῦν πάλιν μ' ἕνα κομμάτι ψωμί, ἀλειμμένο εἰς τὸ λάδι.

Τὸ ἔκοψαν εἰς μπουκιὲς καὶ τὰς ἔρριπταν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ὁμιλοῦσαι ἐναλλὰξ μὲ τὸν Παληάτσον.

Τὸ βράδυ ἐπανῆλθον. Ἔπειτα τὴν ἑπομένην καὶ οὕτω καθεξῆς.

«Ἕνα πρωὶ τὴν στιγμὴν ποῦ ἄφηκαν τὴν πρώτην μπουκιὰν ἤκουσαν ἕξαφνα ἕνα γαύγισμα τρομερὸ μέσα στὸ πηγάδι, Ἦσαν δύο πλέον τὰ σκυλιά. Εἴχαν ρίψει κι' ἄλλο ἕνα μανδρόσκυλο. Ἡ Ρόζα ἐφώναζε «Παληάτσο ! Παληάτσο ! » Ὁ Παληάτσος ἐγαύγισε. Τότε ἤρχισαν νὰ ρίπτουν τὴν τροφήν. Ἀλλὰ κάθε φορὰν διέκριναν ἕνα σπρώξιμον τρομερὸν μεθὸ κλαψιάρικες φωνὲς τοῦ Παληάτσου, δαγκανωμένου ἀπὸ τὸν σύντροφόν του, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔτρωγεν ὅλα ὡς πειὸ δυνατός.

Αἱ δύο γυναῖκες ἀμηχανοῦσαι ἐκυττάχθησαν. Ἡ Λεφὲβρ εἶπε ξηρῶς :

— Μὰ δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ τρέφω ὅλα τὰ σκυλιὰ τοῦ κόσμου. Ἂς τ' ἀφήσωμε.

Καὶ φουσκωμένη ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι αὐτὴ ἔτρεφε τὰ ξένα σκυλιά, ἔφυγε καὶ πῆρε μαζί της τὸ ὑπόλοιπον ψωμί, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ τρώγῃ καθ' ὁδόν.

Ἡ Ρόζα τὴν ἠκολούθησε σπογγίζουσα τὰ μάτια μὲ τὸ ἄκρον τῆς μαβιᾶς ποδιᾶς της.

(Μετάφρασις ἐκ τῶν τῆς Guide Maupassant)

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Γεωργία.

Τελειώνει ἡ σπορὰ τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν πρωίμων ὀσπρίων εἰς τὰ θερμὰ μέρη. Ἡ κατὰ Δεκέμβριον σπορὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δίδει μικροτέραν ἐσοδείαν παρ' ὅ.τι ἡ κατὰ Νοέμβριον καὶ Ὀκτώβριον, διότι πρὶν ἀναπτυχθῶσιν ἐπαρκῶς αἱ ρίζαι καὶ πρὶν ἀδελφώσωσι καὶ ἐν ὅσῳ τὰ φυτάρια εἶνε εἰσέτι πολὺ ἀδύνατα καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ σπουδαίως βλάπτονται ἐκ τοῦ ψύχους, τῶν παγετῶν, ἢ τῆς καθ' ὑπερβολὴν ὑγρασίας κλ. Τῶν ὀψίμως σπειρομένων σιτηρῶν οἱ σπόροι πρέπει νὰ πίπτωσι πυκνότεροι. Λιπάνσεις καὶ ὀργώματα τοῦ ἐδάφους διὰ τὰς ἐαρινὰς σποράς. Ἀλωνισμὸς τοῦ ἀραβοσίτου μετὰ τὴν ἐντελῆ αὐτοῦ ἀποξήρανσιν. Ὑπάρχουσιν ἐκκοκιστικαὶ μηχαναί, αἱ ὁποῖαι ἐκκοκίζουσιν 100—300 ὀκάδας ἀραβοσίτου

τὴν ὥραν ἀξίας 60—200 δραχμῶν. Κατασκευὴ λιπαντικοῦ μίγματος. Ἡ κοπρία συνάγεται ἐκ τοῦ σταύλου ἐπιμελῶς καὶ ὑφίσταται περιποιήσεις Τὰ ἐργαλεῖα δὲν πρέπει νὰ ἀφήνονται εἰς τὴν ὑγρασίαν, χρίουσι δὲ δι' ἀσβέστου τὰ σιδηρᾶ τῶν ἐργαλείων ὄργανα, ἐν ὅσῳ δὲν ἐργάζονται ἵνα μὴ σκωριάζωσι. Καθαρίζουσι τοὺς αὔλακας τῶν ἐσπαρμένων ἀγρῶν, ὅπου λιμνάζει τὸ ὕδωρ.

—

Ἀμπελουργία

Κάθαρος τῶν ἀμπέλων, περιλάκωσις καὶ λίπανσις. Κλάδευμα εἰς θερμοὺς τόπους. Παράχωμα τῶν κλιμάτων εἰς τοὺς ὀρεινοὺς τόπους, ὅπου ὑπάρχει φόβος δυνατῶν παγετῶν. Μεταγγίζουσιν οἴνους ἰδίᾳ λευκοὺς καὶ παραγεμίζουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ βαρέλια, ὅταν ὁ οἶνος ἐλατοῦται εἰς αὐτὰ (καταβαίνει, φυραίνει), διότι πρέπει νὰ εἶνε πάντοτε γεμάτα. Τὰ κενὰ βαρέλια, ἀφ'οὗ καθαρισθῶσι πλυθῶσι καὶ στραγγισθῶσι καλῶς, πληροῦνται μὲ καπνὸν καιομένου θείου (διὰ τοῦ γνωστοῦ τρόπου τῆς θειώσεως βαρελίων). Πρὶν δὲ ἐξέλθῃ ὁ καπνὸς σφραγίζονται ἑρμητικῶς μὲ τὸν καπνὸν τοῦ θείου ἐντὸς αὐτῶν, ἕως ὅτου ἔλθῃ ὁ καιρὸς νὰ χρησιμοποιηθῶσιν.

—

Κτηνοτροφία

Διατροφὴ τῶν κτηνῶν μὲ ξηρὰς τροφάς, χόρτον, σανόν, ἄχυρον, κριθήν, βρώμην, βίκον κλ. Μικρὰ ποσότης ἀραβοσίτου καθ' ἑκάστην ἐκτὸς τῆς κριθῆς (ἡμίσεια ὀκὰ περίπου μέχρι μιᾶς ὀκᾶς) οὐδόλως βλάπτει τοὺς ἵππους, ὡς πιστεύεται, ἀλλὰ τοὐναντίον μεγάλως ὠφελεῖ, ὡς καὶ οἱ σπόροι βίκου, κυάμων ἀλεσμένων, λαθύρων κλ. Εἰς τοὺς ἵππους ὅσοι ἔχουσι, δίδουσιν ἐπὶ πλέον ρίζας δαυκίων (καρότταις). Εἰς δροσερὰ ἐδάφη καὶ καλῶς καλλιεργημένα καὶ φουσκισμένα δύνανται τὰ δαυκία νὰ ἐπιτύχωσι καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ τὰ τεῦτλα τὰ ζωοτροφικὰ (κοκκινογούλια) καὶ τὰ κολοκάσια, εἶνε χρησιμώτατα διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Πρέπει νὰ καλλιεργῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι. Ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ θεωροῦνται ἀπαραίτητα. Εἰς τοὺς ἀροτῆρας βοῦς δίδουσι ἄχυρον, σανὸν ἀραβοσίτου, τεῦτλα καὶ σπόρους ρόβης ἢ κουκίων ἀλεσμένων, ἢ μοσχευμένων ἢ σπόρους λαθύρων καὶ βίβικου. Εἰς τὰς ἀγελάδας τὰς γαλακτοφόρους δίδουσι χόρτον, ρίζας τεύτλων εἰς φέττας, γεώμηλα βρασμένα, πίτυρα, σπόρους παντοίους καὶ ἐκθλίμματα ἐλαιοποιίας λίνου, βαμβακοσπόρου, ἐλαιοκράμβης, ἐλαίας κλ.). Εἰς τοῦς χοίρους ἐκτὸς σπόρων καὶ ἀλεύρων δίδουσι βαλάνους, κάσταν, ἀποπλύματα μαγειρείων, στέμφυλα καὶ γεώμηλα βρασμένα, ἰδίᾳ ὅταν εἶνε ὑπὸ πάχυνσιν. Εἰς τὰ πρόβατα δίδουσιν, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ βοσκὴ ὀλίγου χόρτου, στέμφυλα (τσίπουρα), ρόβην, φύλλα ξηρὰ δένδρων, βίκον κλ. Ἡ πάχυνσις προβάτων χοίρων καὶ βοῶν γίνεται ἐντὸς σταύλων, ὅπου ἔχουσι τροφάς. Ἡ ζέστη κατὰ τὸν χειμῶνα εἶνε συντελεστικὴ εἰς τὴν πάχυνσιν ὡς καὶ τὸ ἀμυδρὸν φῶς καὶ ἡ ἀκινησία, ἡ καθαριότης καὶ ἡ ἡσυχία. Ἐν γένει κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ψῦχος ἐντὸς τῶν σταύλων καὶ νὰ ἀερίζωνται τακτικῶς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὅταν τὰ ζῶα δὲν ἐργάζωνται. πρέπει νὰ ἐξέρχωνται κατὰ τὰς καλὰς ἡμέρας. ἵνα περιπατῶσι καὶ λαμβάνωσι τὸν ἀέρα των. Δὲν πρέπει νὰ ποτίζωνται μὲ ὕδωρ πολὺ ψυχρόν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ὕδωρ ἀφήνεται πρότερον ἐπί τινα χρόνον εἰς τὸν σταῦλον, ἵνα θερμανθῇ ὀλίγον. Ἡ ἐλευθέρα βοσκὴ ἐξακολουθεῖ ὅπου ὑπάρχει χόρτον. Ἐξακολουθοῦσι νὰ γεννῶσι τὰ πρόβατα καὶ αἶγες. Εὐτυχεῖς οἱ ἔχοντες γρασίδια διὰ τὰ πρόβατα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Θὰ πωλῶσιν οὗτοι ἀρνία παχύτερα καὶ πρωιμώτερα καὶ θὰ κερδίζωσι διπλάσια. Ἐξακολουθεῖ ἡ πάχυνσις εἰς τὰ ὀρνιθοτροφεῖα. Δίδουσιν εἰς τὰς ὄρνιθας νὰ πίνωσιν ὕδωρ χλιαρόν, ὅταν εἶνε ψῦχος.

—

Δενδροκομία.

Ἐξακολουθοῦσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ προηγουμένου μηνός, καθάρισμα δένδρων, φυτεύματα, κλαδεύματα (ὅταν δὲν ὑπάρχῃ πάγος καὶ ὅταν δὲν ἐπίκηται τοιοῦτος). Πρὸ πάντων προκειμένου περὶ τῆς ἀμυγδαλέας, ροδακινέας καὶ βερικοκέας, ὅπου ὑπάρχει φόβος παγετῶν ἀναβάλλεται τὸ κλάδευμα διὰ τὸ τέλος Ἰανουαρίου ἢ ἀρχὰς Φεβρουαρίου, οὐχ ἧττον ὅμως εἰς τὰ θερμὰ μέρη τὸ πρώιμον κλάδεμμα καὶ εἰς τὰ δένδρα ταῦτα δὲν εἶνε ἐπίφοβον. Ἐξακολουθεῖ ἡ συγκομιδὴ ἐλαιῶν. Περιλακκώνονται (ξελακκώνονται) αἱ ἐλαῖαι. Μετὰ τὴν συλλογὴν τοῦ καρποῦ αἱ ἐλαῖαι καθαρίζονται, κλαδεύονται, λιπαίνονται καὶ ὀργώνονται. Συλλογὴ πορτοκαλίων, ἐξακολουθοῦσα καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα. Ὅπου ὑπάρχει φόβος ἐκ παγετῶν παραχώνουσι τὰ νεαρὰ δένδρα διὰ χώματος ἢ περιβάλλουσι τὸ στέλεχος αὐτῶν μὲ ἄχτρον (καλαμίαν), Τὰ παγώνοντα δένδρα ραντίζονται καλῶς δι' ὕδατος, ἵνα ἡ ἀποπάγωσις (ξεπάγωμα) αὐτῶν γίνῃ διὰ τῆς ὑγρᾶς ὁδοῦ. Τὰ μαραινόμενα (ἕνεκα πολυκαιρίας κατὰ τὴν μεταφορὰν ἢ ἕνεκα ἀμελοῦς προφυλάξεως), ἐκριζωθέντα δένδρα διὰ μεταφύτευσιν θάπτουσιν ὁλόκληρα (ρίζας στέλεχος καὶ κλώνους) ἐπί τινας ἡμέρας ἐντὸς χωματος, ὁπότε ἂν δὲν εἶνε πολὺ-πολὺ μαραμένα ἀναλαμβάνουσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν καὶ ἔπειτα μεταφυτεύονται μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα ριζίδια, τὰ ἐφθαρμένα μέρη τῶν ριζῶν ἀποκόπτονται διὰ πολὺ κοπτεροῦ ὀργάνου, ὡς καὶ μέρος τῆς κόμης αὐτῶν. Ὅταν εἶνε πάγοι δὲν ἐκριζώνουσι φυτὰ καὶ δὲν μεταφυτεύουσι. Εἰς τὰ ὑγρὰ μέρη ἡ μεταφύτευσις ἀναβάλλεται διὰ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

—

Ἐὰν εἰσέλθῃ εἰς τὸ αὐτί σας μικρὸν ζωύφιον, ἠμπορεῖτε νὰ ἀπαλλαγῆτε ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον· κλίνετε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος καὶ κἄποιος σᾶς στάζει ὀλίγον ἔλαιον ἐντός. Διὰ τούτου πνίγεται τὸ ζωύφιον καὶ πίπτει μόνον του μετ' ὀλίγον.

ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΜΟΥ !

Υἢ Δεσποινίδι ...

Κλεισμένο μέσ' 'ς τὴ σκοτεινὴ κι' αἰώνια φυλακή μου,
Σὲ καμαρόνω ποῦ πετᾷς ἐλεύθερο, πουλί μου.
Κι' ἀπ' τὸ γοργό σου πέταμμα, κι' ἀπ' τὸ κελαϊδημά σου
Νοιώθω τῆς νειότης τὴ χαρὰ ποῦ κρύβεις στὴν καρδιά σου.

Ἄχ ! ἤμουν ἄλλοτε κ' ἐγὼ πουλάκι σὰν κ' ἐσένα.
Κ' εἶχα 'ς τὸ στόμα μου γλυκὰ τραγούδια τονισμένα,
Κι' ὅλο χαρὰ μέσ' 'ς τὰ κλαδιὰ 'πετοῦσα μ' εὐτυχία,
Καὶ τὸν αἰθέρα γέμιζα μ' ἀγάπης ἁρμονία !

Μὰ τώρα μέσα σὲ κλουβὶ εὑρίσκομαι κλεισμένο,
Κ' ἔχω 'ς τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς τὸ ᾄσμά μου κρυμμένο.
Κι' αἰχμάλωτο 'ς τὴ σκοτεινὴ κι' αἰώνια φυλακη μου,
Σὲ καμαρόνω ποῦ πετᾷς ἐλεύθερο, πουλί μου !

Τραπεζοῦς, 1901. **Κ. Ι. Δ. Ἀρτελάρης**

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ὅταν οἱ λαοὶ θὰ παύσωσι πιστεύοντες εἰς σωτῆρας, τότε μόνον θέλουσι σωθῆ

Ὁ φιλόδοξος δι' ἕνα μόνον λόγον ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του· διὰ νὰ κυβερνήσῃ αὐτήν.

Ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία περιέχεται εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα λόγια· «Ἀνθρώπων μηδενὸς μήτε τύραννον μήτε δοῦλον ἑαυτὸν καθιστάναι».

Ὅπου ὁ λαὸς εἶνε ἀπαθής, ἐκεῖ αἱ κυβερνήσεις εἶνε διεφθαρμέναι.

Βαρέως νοσοῦσα πρέπει νὰ θεωρῆται ἡ κοινωνία ἐκείνη, ὅπου ἕκαστος, ἀντὶ νὰ φροντίζῃ νὰ κάμνῃ τὸ χρέος του, σκέπτεται μόνον νὰ κάμῃ τὸν δρόμον του.

«Μὴ πολλαπλασιάζετε τοὺς νόμους, ἔλεγεν ἀρχαῖος Ἕλλην σοφὸς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, μὴ πολλαπλασιάζετε τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ σας ἐνθρονίσατε τὴν φιλονομίαν».

Ὑπόθαλπε τὴν εἰς τὸν λαὸν μετάδοσιν τῆς μαθήσεως, διότι ὅσον πλειότερον τῶν κοινῶν μετέχει, τοσοῦτον ἀναγκαιότερος κρίνεται ὁ φωτισμὸς αὐτοῦ.

Ἐν παντὶ ἔθνει μόνη ἡ εὐγενεστέρα αὐτοῦ μερὶς κατέχεται ὑπὸ ἐλευθέρων καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων καὶ εἶνε πρόθυμος οἱασδήποτε θυσίας πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῶν νὰ προσενέγκῃ. Οἱ πολλοὶ ὅμως ἐπιθυμοῦσιν ἡσυχίαν καὶ τάξιν, καὶ μόνη των εὐχὴ εἶνε, αἱ θυσίαι ἃς ὑποχρεοῦνται νὰ ὑφίστανται νὰ ὦσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτεραι.

Ἔμπορός τις οἴνων παρουσιάζεται εἰς ἰατρόν τινα.

— Ἀ ! τῷ κάμνει ὁ ἰατρός. Ἔχω ἀκόμη ἀπὸ τὸν οἶνόν σου. Μὲ ἔκαμεν ἄρρωστον.

— Τόσο τὸ καλλίτερον τῷ λέγει ὁ ἔμπορος. Σύστησε αὐτὸ εἰς τοὺς φίλους σου καὶ οὕτω θ' αὐξήσῃς τὴν πελατείαν σου.

Συγγραφεύς τις τελειώσας τὴν ἀντιγραφὴν ἔργου τού τινος ἐφώναζε μετὰ χαρᾶς.

— Τὸ τέλος στέφει τὸ ἔργον.

Καὶ προφέρων ταῦτα λαμβάνει τὸ μελανοδοχεῖον ἀντὶ τοῦ ἀμμοδοχείου καὶ καλύπτει διὰ μαύρης θαλάσσης τὸ μετὰ τόσου κόπου ἀντιγραφὲν ἔργον.

ΔΗΜΩΔΕΣ ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ

Ρύρω γύρω τοῦ Χριστοῦ
ἡ κορφὴ τοῦ χειμωνιοῦ.

Χειμωνιάτικη γέννα
καλοκαιρινὴ χαρά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΟΦΙΑ

Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἄδικον.
Ἰσοκράτης

Πάντων κτημάτων κράτιστον φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός.
Ξενοφῶν

ΥΓΙΕΙΝΗ

Τὸ ρύζι καβουρδισμένον, ἀλεσμένον καὶ βρασμένον ὅπως ὁ καφὲς εἶνε δραστικώτατον κατὰ τῆς διαρροίας.

ΜΕΓΑΛΗ ΔΩΡΕΑ ΓΡ. ΜΑΡΑΣΛΗ

Γεγονὸς χαρμόσυνον καὶ μεγάλης σημασίας εἶναι ἡ κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἀγγελθεῖσα εἴδησις τῆς μεγάλης δωρεᾶς τοῦ ἐξ Ὀδησσοῦ μεγαλεπιβούλου ὁμογενοῦς κ. Γ. Μαρασλῆ πρὸς ἀπόκτησιν Ἐνυδρείου ἢ ἀκουαρίου ἐν τῷ Παλαιῷ Φαλήρῳ. Οὕτω ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος κοσμῆται δι' ἑνὸς καθιδρύματος τόσον τερπνοῦ ὅσον καὶ ὠφελίμου. Διὰ τοῦ ἐν τῷ Παλαιῷ Φαλήρῳ Ἐνυδρείου θὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία πρὸς μελέτην τοῦ ζωϊκοῦ κόσμου τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν, ὅστις παραμένει σχεδὸν ἄγνωστος. Θέλει δὲ ἀποβῆ εἰς κάθε ἐπισκέπτην τερπνὸν σχολεῖον, τόπος λαμπρῶν θεαμάτων καὶ τόπος ἀναψυχῆς.

Ἐντὸς τοῦ ἐνυδρείου θέλει ἐνδιαιτῶνται ζωϊκοὶ καὶ φυτικοὶ τῆς θαλάσσης κόσμοι, ὡς τὰ κοράλλια, πολύποδες, Σκώληκες, Μέδουσαι κλ. κλ. Εἶναι δὲ πολὺ περίεργος ἡ λειτουργία τῶν ἀκουαρίων τούτων. Ἐντὸς τῶν λεκανῶν, ἔνθα ἐνδιαιτῶνται τὰ θαλάσσια ζῶα, ἀπαιτοῦσιν ἀναλόγως τῶν βιολογικῶν συνθηκῶν αὐτῶν, τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ὕδατος καθὼς καὶ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ἀέρος. Ἀπαιτεῖται ἡ ἐπίτευξις καταλλήλου θερμοκρασίας καθὼς καὶ ὁ κατάλληλος φωτισμὸς τῶν ὑδάτων. Τοιουτοτρόπως ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐνυδρείου διδάσκεται ἐκτὸς τῆς ποικιλίας καὶ τῆς πληθύος τῶν θαλασσίων ζώων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦ βίου αὐτῶν. Ἴσως τὸ ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ ἐνυδρεῖον κοσμηθῇ πέριξ καὶ διὰ ζωολογικῶν κήπων ἐντὸς τῶν ὁποίων θέλει συντηροῦνται ζῶα χερσαῖα.

Ἀληθὴς ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη ὀφείλεται εἰς τὸν μεγάτιμον ὁμογενῆ, ὅστις μετὰ τόσου πρακτικοῦ πνεύματος προβαίνει εἰς δωρεὰς διακρινόμενος μεταξὺ τόσων ἄλλων καὶ οὐχὶ ἁπλῶς πρὸς ἐπίδειξιν πλούτου, ἀλλὰ τρόπον τινὰ κατόπιν μαθηματικῶς ὑπολογισθείσης ὠφελείας καὶ ἐθνοσωτηρίου ἀποστολῆς.